№ 162 ՇԱԲԱԹ 26 ՅՈՒԼԻՍԻ

1914
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ 26 ՅՈՒԼԻՍԻ № 162

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21.
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ
ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 5 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝
ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:
1914 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ՁՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետեւեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 Թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրէժնի:
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Եւգինէ Պետրոսեան իր զաւակներով և «Էպօխա» տպարանի աշխատաւորները սրտի խորին կսկիծով յայտնում են ընկերներին, ծանօթներին և բարեկամներին՝ առաջինն իր թանգագին ամուսնու, երկրորդները իրանց սիրելի հօր, վերջինները իրանց անմոռանալի ընկերոջ՝

ԳՐԱՇԱՐ
ՍԱՀԱԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

մահը: Ամբիծքը տեղի կունենայ այսօր, երեկոյեան ժամը 7-ին, իր բնակարանում, Բեթղեհէմսկի փողոց, Ուսպէնսկի II տուպիկ, տուն Շխեանցի. յուղարկաւորութիւնը վաղը՝ կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Հրեշտակապետաց եկեղեցին:

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Արժանացած մեծ պարգևի: Վաճառվում են ՌՈՒՍԱՑ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ բոլոր յայտնի քաղաքներում:
Փաբրիկային իսկական գներով:
Պահեստում միշտ կարելի է ձեռք բերել մեծ քանակութեամբ բազմատեսակ պաստառներ վերջին ոճի, ինչպէս էժանագիններ, նոյնպէս և թանգարժէքներ: Բացառապէս լրիւ չափն է 11¼ արշ. երկար:
Սէզօնային նմուշները ուղարկվում են Ձ Ր Ի և օտար քաղաքներում:
Բաժանմունքը Թիֆլիսում.
Обои фабрики Бр. Тарнополь. Отдѣленіе въ Тифлисѣ. Голов. пр., № 21. Тел. № 3—55.
(Գ. շ.) տռ. 309. 50—31

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԻԲՐԵՒ ԲԻՐՏ ՈՅԺԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

—

Անգլիան եա ստիպվեց պատերազմ յայտարարել Գերմանիային.

Եւ նա ստիպվեց այդ անել ոչ թէ իրան պարտաւորված զգալով պաշտպանել Ֆրանսիան և Ռուսաստանը, իբրև եռապետեան համաձայնութեան անդամներ, այլ հարկադրված Գերմանիայի հակամիջազգային և հակաիրաւական գործելակերպից, որ է՝ արհամարհել, ոտնակոխ անել ուրիշի իրաւունքը, բռնաբարել նրա անկախութիւնը և անձեռնմխելիութիւնը, հիմնվելով լոկ կոպիտ, բիրտ ույժի վրա: Եւ ինչի համար են գրվում դաշնագիրները, միջազգային ակտերը, եթէ նրանք չեն յարգվելու կնքվողների կողմից:

Գերմանիան ամենից առաջ խախտեց Լիւկսէմբուրգի մեծ-դքսութեան անձեռնմխելիութիւնը, գրաւելով Լիւկսէմբուրգ քաղաքը, թէև այդ անձեռնմխելիութիւնը երաշխաւորված է մեծ պետութիւնների կողմից: Նա ոչ մի ուշադրութիւն չը դարձրեց Լիւկսէմբուրգի բողոքի վրա. Ապա նա ձեռնամուխ եղաւ Բելգիային, չը նայելով որ սա չէզոքութիւն էր հրատարակել, և մտցրեց նրա երկիրը իր զօրքերը՝ Ֆրանսիա անցնելու համար: Բելգիական կառավարութեան բողոքը զուր անցաւ. իր այդ ապօրէն վարմունքը Գերմանիան աւելի ուժեղացրեց, դիմելով Բելգիային և պահանջելով, որ նա չէզոքութիւն պահպանի օտար պետութիւնների վերաբերմամբ, իսկ իրան թոյլ տայ անցկացնել իր զօրքերը, սպառնալով, մերժման դէպքում, վարվել Բելգիայի հետ՝ իբրև թշնամու: Իր պատիւը և արժանապատւութիւնը ճանաչող և յարգող ոչ մի պետութիւն, որքան էլ նա տկար և փոքր լինի, չէ կարող տանել այդպիսի վիրաւորական և նուաստացուցիչ առաջարկ, ուստի և Բելգիան զայրոյթով մերժեց, բայց Գերմանիան պնդեց և գործ դրեց բռնի ույժ: Անա այդ հանգամանքը ստիպեց Անգլիային զէնքի դիմել, որովհետև Բելգիայի չէզոքութիւնը խախտվելով՝ վտանգվում է և Հօլլանդիայի ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը, իսկ Հօլլանդիայի անկախութեան կորուստը ուղղակի հարուած է Անգլիային:

Շատ հաւանական է, որ եթէ Գերմանիան ձեռնամուխ չը լինէր Բելգիայի չէզոքութեան խախտման, Անգլիան որոշէր չէզոքութիւն պահպանել, բայց Գերմանիայի այդ ճակատագրական սխալը ստիպեց Անգլիային միանալ Ֆրանսիային և Ռուսաստանին:

Եւ բովանդակ քաղաքակիրթ մարդկութիւնը մեծ թեթեւութիւն և մխիթարութիւն զգաց, երբ Անգլիան եւ դիմեց զէնքի, որովհետև Գերմանիայի բիրտ վարմունքը, մանաւանդ նրա մի նոր յանդգնութիւնը՝ Շվէյցարիայի չէզոքութեան խախտումը, զայրոյթով և ատելութեամբ է լցրել ազատութիւնը սիրող ազգերի սրտերը, և ամենքը անկեղծօրէն տենչում են, որ միջազգային և մարդկային իրաւունքները այդպէս կուրօրէն բռնաբարող և միջին դարերի տեւտօնեան բռնակալ ոգին դեռ պահպանող գերմանական Միխէլը իր ամբարտաւանութեան արժանաւոր պատիժը գտնէ:

Եւ երբ Գերմանիայի ու Աւստրիայի դէմ են Ռուսաստանը, Ֆրանսիան, Անգլիան, Բելգիան, Հօլլանդիան, Սերբիան, Չերնօգօրիան, գուցէ նաև Եապօնիան, ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ, վերջապէս, ճնշող միլիտարիզմի իսկական աղբիւր և պատճառ, բիւրօկրատ Բիսմարկների, Վիլհելմ II-ների Գերմանիան—բայց ոչ, ի հարկէ, Շիլլէրի, Գեօթէի, Սպինօզայի, Կանտի, Մարքսի Գերմանիան—կը զգայ աւետարանական այն ճշմարտութիւնը, թէ ինքն առաջինը վերցրած լինելով սուրը՝ կընկնի հէնց այդ սրի հարուածից:

Գերմանիայի ջախջախումը կազատի քաղաքակիրթ մարդկութիւնը միլիտարիզմի մղձաւանջից, որ ահա 20 տարի է՝ ծանրացել է մարդկութեան կրծքին:

Հ. Առաքելեան.

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—օ—

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ ՍԵՆԱՏԻՆ

(Պաշտօնական)

—

Պետերբուրգ, 24 յուլիսի

Քննելով Մեզ ներկայացված՝ մինիստրների խորհրդի առանձին օրագիրը և համաձայնելով խորհրդի այն եզրակացութեան հետ, թէ ժամանակ է ձեռք առնել բացառիկ միջոցներ կրկնակի պաշտպանելու պետութեան բոլոր տեղերում կարգուկանոնը և հասարակական ապահով դրութիւնը, հրամայում ենք յայտարարել պետութեան բոլոր այն տեղերը, որոնք յայտարարված չեն պաշարողական և պատերազմական վիճակում կամ արտակարգ պաշտպանութեան վիճակում,—արտակարգ պաշտպանութեան դրութեան մէջ մինչև այս տարվայ սեպտ. 4-ը, յանձնելով ընդհանուր հրամանատարների իրաւունքները պատշաճ նահանգապետներին և քաղաքապետներին ըստ պատկանելոյն և 2) գործադրել այս միջոցը հեռագրով.

Կառավարիչ սենատը չի յապաղի ի գործադրութիւն սրա պատշաճը տնօրինել.

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով ստորագրված է՝

«ՆԻԿՕԼԱՅ»

Պետերհօֆ, 24 յուլիսի 1914 թ.

Ճշդեց՝ մինիստրների խորհրդի նախագահ ստատս սեկրէտար Գորեմիկին: (Հ. Գ.)

—

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

—

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

23 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—(Շարունակութիւն պաշտօնական հաղորդագրութեան կամաւորների մասին):

13) Այն կամաւորներին, որոնք ծառայութեան են մտել ներկայ կանոններում մանանշված հիմունքներով և որոնք զօրքի խաղաղ կազմի ժամանակ չեն եղել հասած զինւորակոչական հասակին, թոյլատրվում է կամ մնալ իսկական ծառայութեան մէջ՝ մինչև որ ծառայութեան պարտադիր ժամանակամիջոցը աւարտեն, կամ թէ արձակվել նախնական դրութեան մէջ:

14) Սոյն կանոնների հիման վրա ընդունված կամաւոր զինւորները, որոնք ունեն այնպիսի կրթութիւն, որպիսին սահմանված է ազատ զինւորներ ընդունվելու համար, ծառայութիւնը կատարելիս օգտվում են ազատ զինւորների համար սահմանված իրաւունքներով ու արտօնութիւններով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Հայրենասիրական զգացմունքների այն անսովոր ոգևորութեան մասին, որի մէջ ընթանում է զօրահաւաքը, հաղորդում են բազմաթիւ հեռագիրներ, որ Պ. Հ. Գ. շարունակ ստանում է պետութեան բոլոր ծայրերից: Ազգաբնակութեան ցնծագին, ոգևորված տրամադրութիւնը առաջվայ նման արտայայտվում է հսկայական հայրենասիրական ցոյցերով, որոնց ժամանակ հրաժեշտ է տրվում սահմանները դիմող պահեստի զինւորներին և զօրագնդերին: Ամենուրեք անսահման բազմութիւնների ներկայութեամբ կատարվում են համաժողովրդական մաղթանքներ ռուսաց զէնքին յաղթութիւն պարգևելու համար ընդդէմ թշնամու: Ազգաբնակութիւնը ամեն տեղ խնդրում է առ ոտս Թագաւոր Կայսրի արկանել ամենահաւատարիմ զգացմունքներ, անսահման սէր ու հպատակութիւն և բուռն պատրաստակամութիւն միաբան կանգնելու հայրենիքի պաշտպանութեան համար: Տրամադրութիւնը վերին աստիճանի առոյգ է: Կարգ ու կանոնը պահպանվում է առանց ստիպողական միջոցների: Հանգանակութիւններ են սկսվել սուրբ գործի համար. լինում են խոշոր նուիրատւութիւններ զանազան քաղաքների կողմից, հաստատվում են հիւանդանոցներ վիրաւոր զօրականների համար: Ցոյցերին մասնակցում են բոլոր ազգութիւնները անխտիր:

Օրէնքների ժողովածուի մէջ հրատարակված են Բարձրագոյն հրամաններ զօրքի և նաւատորմի պահեստի զինւորներին ծառայութեան կոչելու և պետութեան մի քանի տեղերում 1-ին կարգի քաղաքապահ զինւորացուներին իսկական ծառայութեան կանչելու մասին:

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը կարգադրել է հիմնել այն քաղաքներում, ուր գոյութիւն ունեն քաղաքապետութիւններ, ինչպէս նաև 75,000 բնակչից աւելի ազգաբնակութիւն ունեցող քաղաքներում պահեստի զինւորների և քաղաքապահ զինւորականների ընտանիքներին խնամող առանձին մարմիններ:

Պետերհօֆի պալատում բաղդ ունեցաւ ներկայանալ Նորին Կայսերական Մեծութեանը Պետ. Դումայի նախագահը:

Թագաւոր Կայսրն ընդունեց Ֆրանսիական դեսպանին:

Մեծ Իշխան Կոնստանտին Կոնստանտինովիչը Օգոստափառ Կնոջ հետ վերադարձաւ արտասահմանից և մեկնեց Պավլովսկ:

Աւստրական ծովագնացութեան վարչութիւնը հաղորդում է Բալտիկ ծովի ույժերի հրամանատարի կարգադրութիւնը, որ մուտքն ընկնելուց յետոյ զինւորական նաւահանգիստները մտնել արգելված է: Ծայրայեղ անհրաժեշտութեան դէպքում պէտք է առնել նախնական թոյլտւութիւն. հակառակ դէպքում առևտրական նաւերը կընթարկվեն թնդանօթների առանց նախազգուշացման:

Մինիստրների խորհուրդը որոշեց առևտրի մինիստրութեանը կից հիմնել միջվարչական մասնաժողով՝ Պետերբուրգը քարածուխով ապահովելու հարցի քննութեան համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Յուլիսի 24-ին, երեկոյեան ժամը 6½-ին, Աւստրիան պատերազմ յայտարարեց Ռուսաստանին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Նոր Էրմիտաժում բացվեց Կայսրուհի Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի պահեստը վիրաւոր և հիւանդ զօրականների համար իրեր պատրաստելու և իրեր ընդունելու նպատակով: Կայսրուհու կոչին արձագանք տուին շատ տիկնայք: Զբաղմունքներից առաջ կատարվեց մաղթանք մեր զօրքերին յաղթութիւն պարգևելու համար. Ներկայ էին մինիստրների խորհրդի նախագահը, զինւորական և ֆինանսների մինիստրների տիկնայք, ֆրէյլինաներ և մայրաքաղաքի հասարակութեան շատ կանայք: Պահեստը բանալու առիթով Թագուհի Կայսրուհին ժողովվածներին բաղդաւորեցրեց հետեւեալ հեռագրով.

Իմ պահեստի բացման օրը Ձմեռային պալատում զօրականների համար, խորապէս ցաւում եմ, որ չեմ կարող լինել ձեզ հետ միասին: Սրտանց շնորհակալ եմ ձեզանից, որ ցանկացաք աշխատել յօգուտ մեր թանգագին հայրենիքի քաջարի պաշտպանների: Հաւատում եմ, որ դուք կը լարէք ձեր բոլոր ույժերը սուրբ գործի համար: Ջերմ աղօթում եմ Տիրոջը, թող նա օրհնէ ձեր աշխատանքները:

Ժողովված տիկնայք ուղարկեցին պատասխան հեռագիր:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Կայսերական քաղաքային վարչութեան ընդհանուր նիստը, մասնակցութեամբ բոլոր ձայնաւորների, որոնց վճռվեց պատերազմական կարիքների համար յատկացնել 1 միլիօն րուբլի, ապահովելու համար ծառայութեան գնացած պահեստիների ընտանիքներին, կազմել մի յանձնաժողով կամաւոր հանգանակութիւն բանալու և յանձնարարել հիւանդանոցային և բարեգործական յանձնաժողովներին կազմակերպել սանիտարական խմբեր:

Պետերբուրգի քաղաքապետը հրատարակել է պարտադիր որոշումներ, որով արգելվում է, քաղաքի փողոցներում թափորներ կազմել, որովհետև վերջին օրերի ցոյցերը մթագնեցին բռնի ույժի գործադրութիւններով, այն է՝ ցուցանակներ պոկվեցին, ապակիներ փշրվեցին և քարուքանդ արվեց գերմանական դեսպանատան նախկին շէնքը: Քաղաքապետը դիմում է բնակիչներին խնդրելով թոյլ չը տալ թշնամական գործողութիւններ օտարերկրացիների վերաբերմամբ, որոնց անձը և գոյքը գտնվում է օրէնքի պաշտպանութեան տակ:

Պետերբուրգի քաղաքապետ գեն. մայօր Դրաչէվսկին ամենաողորմածաբար արձակված է իր պաշտօնից տկարութեան պատճառով:

Պետերբուրգի պօստ-հեռագրային շրջանի վերատեսուչ Ստատկէվիչը արձակվում է պաշտօնից խնդրագրով, Կիեվի պօստ-հեռագրական շրջանի կառավարիչ նշանակվելու առիթով: Մօսկվայի պօստ-հեռագրական շրջանապետ Մենդելէեվը նշանակվում է Պետերբուրգի պօստ-հեռագրական շրջանի վերատեսուչ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Բեռլինի Վոլֆի գործակալութեան հեռագրի առիթով, Բեռլինի բանկերում եղած Ռուսաստանին պատկանող գումարների գրաւման մասին, Պետ. Հեռ. Գործակալութեանը հաղորդում են ֆինանսների մինիստրութիւնից, որ մինչև պատերազմական գործողութիւնները, Գերմանիայից և Աւստրիայից դուրս է տարվել մեր ամբողջ եղած դրամը, բացառութեամբ մի քանի միացորդների, որոնք մնացել են պետական բանկի ակկրեդիտները վճարելու համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — (Պաշտօնական): Կառավարական հաղորդագրութիւն: Վերջին օրերը Պետերբուրգում տեղեկութիւններ են ստացվել այն մասին, որ Գերմանիայում հասարակութիւնը և անգամ կառավարական մարմինները արտայայտել են ծայրայեղ անկօրրէկտ վերաբերմունք դէպի Գերմանիայից հեռացող ռուսահպատակները, ի թիւս որոց նաև դէպի մեր դիւանագիտական ներկայացուցչութեան պաշտօնեաները: Բացի դրանից, գերմանացի կառավարիչ անձինք և հաստատութիւններ հասան այն կէտին, որ պատշաճ յարգանքով չը վերաբերվեցին դէպի այրի Կայսրուհին և Մեծ Իշխաններից մէկը: Թէև ռուս ժողովրդի խորին վրդովմունքը Գերմանիայի առիթով միանգամայն հասկանալի է, այնու ամենայնիւ յուլիսի 22-ի երեկոյեան դէպքը, երբ քարուքանդ արվեց գերմանական դեսպանատունը, որ արգասիք հանդիսացաւ ժողովրդական զայրոյթի, չէ կարող առաջ չը բերել ցաւակցութեան զգացմունք, որովհետև կոպիտ ույժի ամեն մի արտայայտութիւն, թէկուզ դա լինի թշնամի մեծ պետութեան դէմ, ներկայանում է միանգամայն անթոյլատրելի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Ի նկատի ունենալով որ գթութեան քոյրեր դառնալու ցանկութիւն յայտնողների թիւը շատ մեծ է, Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութիւնը հրահանգով առաջարկեց բոլոր շրջանային վարչութիւններին բանալ դասընթացքներ գթութեան քոյրեր պատրաստելու համար:

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց Իր Բարձրագոյն ղեկավարութեան տակ առնել, Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնայի բացակայութեան ժամանակ, Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը:

Տեղական զինւորական իշխանութիւնները յայտնում են Ֆինլանդիայից, որ այնտեղ տիրում է լիակատար կարգ ու կանոն. երկաթուղիները կառավարում է ֆինն ազգաբնակութիւնը օրինակելի կերպով. երթեւեկութիւնը կատարվում է կանոնաւոր կերպով:

Մինիստրների խորհուրդը, Պետական Հիմնական Օրէնքների 87-րդ յօդւածի հիման վրա, որոշեց. 1) ժամանակաւորապէս, մինչև արտակարգ հանգամանքների անցնելն, պետական վարկային տոմսերի փոխանակութիւնը ոսկով դադարեցնել. 2) պետական բանկին, անկախ թոյլ տրված պետական վարկային տոմսերի գումարից (Օրէնսգիրք հ. XI, մ. 2, բաժ. III, հր. 1903 թ., յօդ. 1-ին), բաց թողնել այդ տոմսերը ոչ աւելի մի միլիարդ երկու հարիւր միլիօն րուբլի գումարի. 3) պետական բանկին իրաւունք է տրվում իր հաշիւների մէջ գտնվող արքունի գումարները պահանջելու դէպքում զեղչել պետական գանձատան կարճ ժամանակեայ պարտատոմսերը այն չափով, որպիսին բղխում է պատերազմական ժամանակից: Թագաւոր Կայսրը 1914 թ. յուլիսի 23-ին Բարձրագոյնս բարեհաճեց հաստատել մինիստրների խորհրդի վերոյիշեալ որոշումը:

Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնան յուլիսի 19-ին բարեհաճեց մեկնել Լոնդոնից Պարիզ՝ Ռուսաստան վերադառնալու համար: Կայսրուհուն կից գտնվող օբէր-հօֆմէյստէր իշխան Շէրվաշիձէն Պալատի մինիստրի անունով ուղարկել է հետեւեալ հեռագիրը Վամդրուպից (Դանիա). «Մայր Կայսրուհու գնացքը եկաւ Բեռլին կիրակի օրը, երեկ. ժ. 6-ին, բայց թոյլ չը տրվեց առաջ գնալ և ուղարկվեց, գերմանական կառավարութեան կարգադրութեան համաձայն, Կոպէնհագէն Ֆրէդերիցի վրայով»:

Բեռլինի ռուսաց դեսպան Սվերբէեվը դեսպանատան պաշտօնեաների հետ և ուրիշ շատ ռուսահպատակներ մեկնել են Մալմէի վրայով Տօրնէօ:

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼ (Երևանեան Ն.).— Հայ ցուցարարների ամբոխը և ուսանող երիտասարդութիւնը քաղաքային այգում, ձեռքերի վրա առնելով զօրաբանակի հրամանատարին, ցնծագին հայրենասիրական բացագանչութիւններով ու ազգային երգի երգեցողութեամբ հասցրեց գեներալին մինչև իր բնակարանը:

ՊԵՐՆՕՎ. — Էստօնցի հասարակութիւնը ցնծագին օվացիաներ արեց գաւառապետատան առաջ, յայտնելով որ կը կռուի թշնամու դէմ մինչև արեան վերջին կաթիլը:

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ.—Մեծ և Փոքր Կաբարդայի և հինգ քաղաքային հասարակութիւնների ներկայացուցիչները, արտայայտելով ամենահաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքներ, որոշեցին խնդրել Սպիտակ Ցարի թոյլտւութիւնը կազմելու Կաբարդայի ազգաբնակութեան հաշւով հեծեալագունդ 400 հոգուց բաղկացած՝ պատերազմ ուղարկելու համար:

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ.—Տեղի ունեցաւ տեղական եապօնական գաղութի հսկայական ցոյցը: Աւելի քան 1000 եապօնացի կանանց և երեխաների հետ բռնած բարձր թիթեղների վրա վառված փոքրիկ գունաւոր լապտերներ, դրօշակներ ու տախտակներ «կեցցէ Ռուսաստանը» մակագրութեամբ

անցան քաղաքով և, աղաղակելով «բանզայ», «ուրա», կանգ առան գլխաւոր զօրահրամանատարի, քաղաքային վարչութեան տների, անգլիական և ֆրանսիական հիւպատոսարանների առաջ։ Փողոցները լցվեցին ժողովրդի անհամար բազմութեամբ։ Ահագին ամբոխը անցաւ երթով, երգելով ազգային օրհներգը և աղաղակելով «ուրա»։ Տեղի ունեցան եղբայրանալու տեսարաններ. ճապօնացիների փոքրիկ տղաները, որոնք նստած էին իրանց մայրերի մէջքերի վրա, աղաղակում էին «ուրա» և թաշկինակներ շարժում։ Ամբոխի միջից լսվում էին սպառնալիքներ Գերմանիայի հասցէին։ Ցոյցը վերջացաւ երեկոյեան ժամը 10-ին ճապօնական հիւպատոսարանի առաջ ի պատիւ Ճապօնիայի և Ռուսաստանի բացագանչութիւններով։

ՄՕՍԿՎԱ.—Քաղ. վարչութիւնը մտադիր է կազմակերպել ընդհանուր քաղաքային կազմակերպութիւն վիրաւորներին և պահեստիններին օգնելու համար։ Մեշչանների ընկ. ընդհանուր սանիտարական կարիքներին և պահեստինների ընտանիքների օգնութեան համար յատկացրել է 15,000 ր.։

ՍԻՄՖԵՐՕՊՕԼ.—Տաւրիկեան նահանգի 500 աւստրիահպատակներ ներկայացան նահանգապետին՝ միջնորդելով իրանց ռուսահպատակ ընդունելու մասին։

ՌԻԳԱ.—Քաղաքային դուման յատկացրեց 500,000 ր. զինուորականներին և նրանց ընտանիքներին օգնելու համար։

ԿԱԶԱՆ.—Քաղաքային դուման յատկացրեց 200,000 ր. զինուորա-սանիտարական կարիքների համար։ Վճռված է հանգանակութիւն սկսել վիրաւորներին բժշկելու համար, սահմանել յատուկ տուրք թատրօններում, վաճառել ծաղիկ։ Նիստի ժամանակ ձայնաւորներից մի քանիսը յայտնեցին, որ կը նուիրաբերեն խոշոր գումարներ։

ԿԻԵՎ.—Զօրահրամանատարը հրատարակեց պարտադիր որոշում այն մասին, որ արգելվում է պատերազմական դրութիւն յայտարարված տեղերում կամայականօրէն ու անբարեխղճօրէն բարձրացնել բոլոր մթերքների գները։ Յանցաւորները ենթարկվելու են երեք ամսով բանտի կամ 3000 ր. տուգանքի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնը շարունակում է ստանալ հեռագիրներ ամենուրեք տեղի ունեցող ժողովրդական ցոյցերի և պահեստինների ընտանիքներին օգնելու համար կազմակերպված կօմիտէների մասին։ Խաբարովսկում գեներալ-նահանգապետի կինը դասընթացքներ է բացել գթութեան քոյրեր պատրաստելու համար։ Կուրսկում, բացի յատկացված 1 միլիօնից, զեմստվօն յատկացրել է 30,000 րուբլի ժողովրդական տունը հիւանդանոց դարձնելու մասին և որոշել է զէնքի կանչված ծառայողների ռոճիկի կէսը տալ։ Սմօլենսկում քաղաքը 500 մահճակալ է դնում վիրաւորների համար։ Մի շարք այլ քաղաքներում օգնութեան կօմիտէներ են կազմված. որոշումներ են եղած մահճակալներ դնել վիրաւորների համար. հանգանակութիւններ են արվում պահեստինների ընտանիքների համար։ Եկատերինօսլաւի գաւառի դւորեանները որոշել են 70,000 րուբլի նուիրել Կարմիր Խաչին, Խօրտիցում 100 մահճակալ դնել հիւանդների համար։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Ռուս-աւստրիական սահմանագլխում Աւստրիան կենտրօնացնում է [illegible], ուստի և այստեղ պէտք է սպասել աւելի լուրջ դէպքեր, քան ռուս-գերմանական սահմանում։

ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

24 յուլիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Հրատարակված է մի յայտարարութիւն կանտրաբանդի հարցը կանօնաւորելու մասին, որով նոյնպէս գերմանական առևտրական նաւերին հրահանգվում է մինչև օգոստոսի 1-ը թողնել բրիտանական նաւահանգիստները։

Դիպլօմատիական գրագրութիւնները, որ եղել են ունեցել Գրէյի և Բեռլինի, Վիեննայի, Պետերբուրգի ու Հռոմի դեսպանների միջև, վկայում են այն ջանքերի մասին, որ արվել են խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Առանձին ուշադրութեան արժանի է Գրէյի հեռագիրը, որ յուլիսի 16-ին ուղարկվել է Բեռլինի բրիտանական դեսպանին, որի մէջ հաղորդվում է, որ Գրէյը Լօնդօնի գերմանական դեսպանի հետ ունեցած զրոյցի ժամանակ նախազգուշացրեց նրան, որ եթէ Գերմանիան, այնուհետև Ֆրանսիան խառնվեն պատերազմի մէջ, այն ժամանակ Գրէյը չէր ցանկանայ նրան մոլորանքի մէջ գցել և առիթ տար մտածելու, որ Անգլիան մի կողմ կը մնայ, եթէ բրիտանական շահերը պահանջեն խառնվել։ Այն նամակում, որ Գրէյը ուղղել է Պարիզի բրիտանական դեսպանին, յուլիսի 18-ին, հաղորդվում է, որ ֆրանսիական դեսպանը իրազեկ է եղած, որ Անգլիան չէ կարող իր վրա վերցնել պատերազմին խառնվելու նախնական պարտաւորութիւնը, բայց դրութիւնը կարող է նոր քննութեան ենթարկվել այն դէպքում, եթէ հարցի ընթացքը այլ ուղղութիւն ընդունի։ Պարիզի բրիտանական դեսպանի հեռագրում, որ ուղղված է Գրէյին, ասվում է, որ ֆրանսիական զինուորական մինիստրը համոզել է բրիտանական զինուորական գործակալին, որ ընդհանուր խաղաղութեան պահպանութեան միակ միջոցը հանդիսանում է Անգլիայի հանդէս գալը. Կ. Պօլսի դեսպանութեան խորհրդական Բօմօնը յուլիսի 16-ին հեռագրում է. «Ես իմացայ, որ մտադրութիւնները կարող են աւելի առաջ գնալ, քան պատժողական գրաւումը սերբիական տերրիտօրիայի»։ Բեռլինի բրիտանական դեսպան Գօշէն յուլիսի 16-ին հաղորդեց Գրէյին, որ Գերմանիան, բրիտանական չէզօքութեան փոխարէն, առաջարկեց ֆրանսիական տերրիտօրիան չը միացնել Եւրօպային, բայց հրաժարվեց տալ նոյն երաշխիքները ֆրանսիական գաղութների նկատմամբ։

ԼՕՆԴՕՆ.—Գերմանական «Դրիադ» նաւը փայտեղէնի բեռով բռնվել է Մանչեստերի ծովային նեղուցում, ըստ որում ձերբակալված են գերմանական նաւատորմի կազմից 17 հոգի։

Բէլգիայում համբուրգ-ամերիկեան գծի վրա բռնվել է մի նաւ 73 գերմանացի պահեստիներով և ուտեստի մեծ պաշարով։

Երեկոյեան հեռագիրները հաղորդում են, որ գերմանական զօրքի մի մասը ստիպված յետ նահանջեց։ Լիէժի շրջակայքում, Վիզէի մօտ բէլգիական քանդված կամուրջը շինեցին գերմանական զօրքերը, բայց յետոյ նորից քանդվեց բէլգիական արտիլերիայի կողմից։

Գերմանական դեսպանը մեկնում է առաւօտեան ժամը 6-ին, իր տրամադրութեան տակ դրված նաւով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Երէկ երեկոյեան ժամը 7-ին Բեռլինի անգլիական դեսպանը արտաքին գործերի մինիստրութեանը յանձնեց պատերազմի յայտարարութիւնը և պահանջեց անցագրերը։

Մայր ցամաքի զօրքերը և պահեստի զինուորները ժողովվում են յօժարակամ ու առոյգ կերպով։ Կամաւորները ներկայանում են անհագին թւով։ Կառավարութիւնը օգնելու առաջարկութիւն է ստանում անգլիական բոլոր գաղութներից։ Առաջարկում են նաև մասնաւոր անձինք։ Մի քանիսը կամենում են սեփական հաշւով կազմել ամբողջ գնդեր։ Կանայք մտնում են գթութեան քոյրերի շարքում և պատրաստում են սպիտակեղէն ու վիրակապեր։ Երկաթուղիները պաշտպանում են զինուորները։

Անգլիայի զանազան մասերում կալանաւորվել են գերմանացիներ։

ԼՕՆԴՕՆ.—Գերմանական դեսպանը յուլիսի 24-ի առաւօտը մեկնեց այստեղից։

ԼՕՆԴՕՆ.—Ֆելդմարշալ լորդ Կիտչեները նշանակվեց զինուորական մինիստր։ Ասկվիթը իբրև զինուորական մինիստր հրաժարական տուեց, պահպանելով պրեմիէրութիւնը։

ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

24 յուլիսի

ՊԱՐԻԶ.—(Շտապ)։ Օհանիէն ստանձնեց ծովային մինիստրի պաշտօնը Գօտիէի տեղ, որ հեռացաւ տկարութեան պատճառով։ Սալնօն դարձաւ ժող. լուսաւորութեան մինիստր. Գաստօն Դումէրգը՝ արտաքին գործերի մինիստր։ Վիվիանին մնում է մինիստր-նախագահ առանց պօրտֆէլի։ Մինիստրների օգնականներ Ժակիէն, Աբէլը և Ֆէրրին հրաժարական տուին, որպէսզի ներկայանան զինուորակոչութեանը, սակայն մինիստրների խորհուրդը որոշեց, որ նրանք կարող են կատարել իրանց պարտականութիւնը մնալով իրանց պաշտօններում։

Ֆրանսիայի մօրալ տրամադրութիւնը շարունակվում է։ Ազգի միութիւնը կատարեալ է։ Խանդավառութիւնը սաստկանում է այն գիտակցութեամբ, որ պաշտպանվում են մարդկութեան ամենաբարձր նպատակները և որ Ֆրանսիան գտնվում է միաբան հանուր Եւրօպայի հետ, վանելով Գերմանիայի գրոհը։ Հասարակական կարծիքը տարակուսում է, թէ ինչ է անում Պարիզում աւստրօ-ունգարական դեսպանը և չէ ներկայանում, արդեօք, նրա մնալը մի մանեվր։ Սակայն այստեղ հաւատացած են, որ Իտալիան և Ֆրանսիան չեն խաբվի։

Մամուլը յորդորում է աշխատանքի ընդունակ ազգաբնակութեանը մասնակցել աշխատանքներին, որպէսզի բերքը հաւաքվի։

Միշէլէնը նուիրեց մի միլիօն ֆրանկ օդագնացութեան համար։

Պատերազմի ժամանակ ֆրանսիացի օդագնացներին թոյլատրված է թռչել Բէլգիայի վրայով՝ գերմանացիների վրա կրակելու համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

24 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Գեներալ շտաբի տեղեկութիւնների համաձայն, Էյդկունէն կայարանը գրաւել են ռուս զօրքերը։

Անգլիական նաւատորմը բռնել է գերմանական «Կրօնպրինցէսս Ցեցիլիա» շոգենաւը, որի վրա եղել է 2 միլիօն ֆունտ ստէրլինգի ոսկի։

Գլխաւոր շտաբի տեղեկութիւնների համաձայն, 4 գերմանական յածանաւ դիմել են դէպի Սպիտակ ծովը։

Երեկոյեան Լիբավայում լսելի էր հեռաւոր թնդանօթաձգութիւն հարաւ-արևմտեան ուղղութեամբ 80 վերստ տարածութեան վրա։ Ենթադրվում է, որ գերմանական նաւատորմը աւարտում է իր թնդանօթաձգութիւնը։

Գերմանական զօրքերը Պօլանգէնից մինչև Մեմէլ փչացրել են ճանապարհները ռուս զօրքերի առաջխաղացումը խանգարելու համար։

Լիէժի աջափնեայ ամրոցները գիշերով վերցրել են գերմանական 7-րդ և 10-րդ զօրաբանակները. ներսի ամրոցները գտնվում են բէլգիացիների ձեռքում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Այսօր, Սուվալկի նահանգում մեր զօրքերի առաջապահ մասերը անցել են գերմանական սահմանը, չը հանդիպելով դիմադրութեան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Գլխաւոր շտաբում եղած տեղեկութիւններից երևում է, որ աւստրիացիք եռանդով զօրքեր են ուղարկում Գալիցիա։ Այդ առաքումը այն աստիճան մեծ է, որ ստիպում է կասկածել, թէ չէ՞ փոխել արդեօք Աւստրիան իր ծրագիրները Սերբիայի վերաբերութեամբ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Հօլլանդական կառավարութիւնը պատրաստվում է զէնքը ձեռքին պաշտպանել իր երկիրը և բոլոր զինված ոյժերով վանել գերմանական զօրքերին հօլլանդական չէզօքութիւնը խախտելու դէպքում։

Իսկական ծառայութեան կոչված Բեռլինի քաղաքային ազգաբնակութիւնը դիմում է դէպի սահմանը, ուր կենտրօնացել են արդէն մի քանի տասնեակ հազար։ Այդ բացատրվում է նրանով, որ գերմանական կառավարութիւնը լրացնելու է սահմանամերձ զօրաբանակները քաղաքային պահպանողական տարրով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Ծովակալութիւնը հաղորդում է, որ հակա-ականանաւերի երրորդ նաւատորմը ջրասոյզ արաւ գերմանական «Կօրօլևա Լուիզա»ն։

Մայր ցամաքի և Ազօրեան կղզիների միջև գերմանացիք խզել են հեռագիծը. գլխաւոր եւրօպական-ամերիկեան հեռագրական գծին ձեռք չէ տրված։

Ինչպէս տեղեկացնում են Բրիւսսէլից, Ֆլէրօնի մօտ տեղի ունեցած տաք կռւի մէջ գերմանական զօրքերը բոլորովին յետ են մղված և անկարող էին վերսկսել Լիէժի ռմբակոծութիւնը։

Գերմանական մի քանի առևտրական նաւեր բռնվել են բրիտանական զանազան նաւահանգիստներում։

Ինչպէս հաղորդում են Բրիւսսէլից, նրանից յետոյ, երբ գերմանական 7-րդ զօրաբանակը յետ մղվեց Լիէժից, 10-րդ զօրաբանակը օգնութեան եկաւ նրան։ Նոր ռմբակոծութիւնը սկսվեց յուլիսի 23-ի առաւօտը։ Բէլգիացիք կռւում են անվեհերութեամբ։ Գերմանացիների կորուստները հաշւում են 8000 հոգի։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.—Լրագիրները հաղորդում են, որ 37 գնացք դիմեցին դէպի Լիէժ՝ ֆրանսիական սահմանը, ֆրանսիական զօրքերին Տուրնէ փոխադրելու համար։

Բրիւսսէլում հիւսիսային գծի կայարանում կալանաւորվեցին 5 լրտես, որոնք հագել էին քահանայի զգեստ։

Բէլգիական զօրքերը վճռական հակայարձակումներով յաղթական կերպով վանեցին գերմանացիներին Լիէժի շրջակայքում։ Ամրոցները ռմբակոծած գերմանական զօրքերը ջարդվել են։ Բերդերը գեղեցիկ կերպով դիմացան գերմանական թնդանօթների գնդակներին։

ՊԱՐԻԶ.—(Շտապ) Լիէժը պաշտպանող զօրքերը վանեցին գերմանացիների բոլոր յարձակումները։ Բէլգիացիք Վէզրէնի և Մաասի միջև իրանք են դիմել յարձակման և ստիպել են գերմանական զօրքին նահանջել։

«Matin»-ը իր յատուկ հրատարակութեան մէջ յայտնում է, որ բէլգիական զօրքերը ոչնչացրել են գերմանական երկու ուլանական գնդեր՝ Սպայի մօտերը։

Գերմանական զօրքերը ռմբակոծում են Լիէժը։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.—Բէլգիական զօրքերը յամառ ընդդիմութիւն են ցոյց տալիս գերմանական զօրքերին Լիէժում և Նամիւրում։

ԲՐԻՒՍԷԼ.—Գերմանական զօրքերը սկսել են ռմբակոծել Նամիւրն և Լիէժը։

ԼԻԷԺ.—Գերմանացիք, հանդիպելով դժուարութիւնների ճանապարհին կամուրջների քանդված լինելու պատճառով, դիմեցին դէպի հիւսիս, խախտելով նիդերլանդական Լիմբուրգ նահանգի չէզօքութիւնը, և անցան Մաաս գետը Էյդէնում։ Ասում են, որ 10-րդ զօրաբանակը բանակել է Էյսդէնում, 7-րդ զօրաբանակը՝ Վէրվիէում, 6-րդը՝ յայտնի չէ ուր։

Վիզէ և Արժանտօն այրվում են։ Քաղաքացիք, ըստ լուրերի, կրակում են գերմանացիների վրա. վերջինները սրի քաշեցին ազգաբնակութեան մի մասին։

100,000 գերմանացիք դիմում են դէպի Լիէժ։ Վաղը սպասվում են յարձակումներ։

Գերմանացի մի վիրաւոր և գերի ընկած օֆիցէր տարակուսանք յայտնեց Բէլգիայի դիմադրութեան առիթով։ Բեռլինում նրան յայտնել էին, որ բէլգիացիք չեն դիմադրելու։

Սպանվեց մի գերմանացի օդագնաց։

ՊԱՐԻԶ.—Բէլգիական զօրքը խզել է բոլոր հաղորդակցութիւնը Բէլգիայի և Լիւկսէմբուրգի միջև։

«Petit Parisien»-ին հաղորդում են Լօնդօնից, որ Շօտլանդիայից դէպի հիւսիս ծովի վրա սկսվել է կռիւ անգլիական և գերմանական նաւատորմերի միջև։ Մանրամասնութիւններ չը կան։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ. — Միջերկրական ծովում գերմանական ռազմանաւերը յուլիսի 22-ին մօտեցան Ալժիրի ափերին և քարուքանդ արին առանձին ամրացված տեղերը և ֆրանսիական զօրքերի համար յատկացված նաւահանգիստները։ Ափից նրանց դէմ գնդակներ արձակվեցին։

Յուլիսի 23-ին, կէսօրվայ ժ. 4-ին, 3 գերմանական ստորջրեայ նաւ երևացել են Զունդի հարաւային ելքի մօտ։ Կարծում են, որ ռազմանաւերը դիրք են բռնել։

ՖԵՐՐՎԻԼ.—Ֆրանսիական հակաականանաւերը Բիզէրտայի մօտերը գրաւել են գերմանական մի նաւ, որ բեռնել էր 12,000 տօնն մազութ։

ՎԻԿՏՕՐԻԱ.—Ծովի վրա բռնված է աւստրիական մի շոգենաւ։

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ.—Լրագիրները հաղորդում են Մաաստրիխից, որ բէլգիական սահմանագլխում կռիւը շարունակվում է։ Յուլիսի 23-ի առաւօտեան լսվում էր թնդանօթաձգութիւն։ Աախէնում հիւանդանոցը լի է վիրաւոր գերմանացի զինուորներով։ Գերմանացի զօրքերը Մաասի վրայի կամուրջը վերականգնելիս խոշոր կորուստներ ունեցան. գետն անցնել աջողվեց միայն 500 հոգու։

ՀՌՕՄ.—Յուլիսի 23-ին Միջերկրականի գերմանական նաւատորմը, որ գտնվում էր Մէսսինայում, հրաման ստացաւ, գործելով աւստրիականի հետ միասին, կռւի բռնվել ֆրանսիական նաւատորմի դէմ։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

24 յուլիսի

ՆԻՇ.—Աւստրիացիները այրեցին Հերցեգովինայում՝ Միօցայի և Դուտօգի կայարանները և Լիմ գետի վրայի կամուրջը։

Թշնամին նորից ռմբակոծեց Բելգրադը. ռումբերն ընկան ժանդարմական զօրանոցի, թատրօնի և քաղաքի շատ մասերի վրա. կան մի քանի սպանվածներ և վիրաւորներ։ Ռմբակոծութիւնը շարունակվում է։ Ռումբերից մէկը ընկաւ իշխան Միլօշի պալատի մօտ, որը գտնվում է քաղաքից դուրս։

ԲԵԼԳՐԱԴ.—Ռմբակոծութիւնը շարունակվեց մինչև երեկոյեան ժամը 5 և 30 րոպէ։ Խիստ վնասված են ազգային թատրօնը, թագաւորական պալատը, անգլիական միսսիան և շատ տներ։ Սպանվել են 3 հոգի։

Ռումբերը կպել են գերմանական և աւստրիական միսսիաներին։ Սերբերը չէին պատասխանում։

ԲԵԼԳՐԱԴ.—Յուլիսի 23-ի գիշերը հանգիստ անցաւ։ Ռմբակոծութիւնից քանդվել են աւելի քան 60 տուն։ Աւստրիացիք ռմբակոծեցին Բելգրադի բոլոր շրջակայքը։ Քաղաքի բոլոր մասերում կան վնասներ։

ՆԻՇ.—Ռուսաստանի կողմից Սերբիային ցոյց տրված համակրութեան բազմապիսի նշանները երախտագիտութեան խոր արձագանք գտան երկրի ամբողջ ազգաբնակութեան մէջ։ Սերբ ժողովուրդը համոզված է, որ կռւելով իր մայր Ռուսաստանի հետ միասին՝ նա պաշտպանելու է ոչ միայն սեփական ազատութիւնը, այլ և բոլոր սլաւօնների ընդհանուր գործը, և կրկնապատկելու է իր ոյժերը, չը նայած վերջերս միայն աւարտված երկու պատերազմին և խաղաղութեան անհրաժեշտութեանը։ Նա ցնծութեամբ ընդունեց պատերազմը ընդդէմ Աւստրիայի։ Պետերբուրգից ստացված տեղեկութիւնները և Պաշիչի ու այլ պետական անձանց յայտարարութիւնները գրգռեցին նրանց խանդավառութիւնը։ Խորագոյն գոհունակութեան աննկարագրելի զգացմունք առաջ բերեց Թագաւոր Կայսրի հրովարտակը, որ առիթ տուեց բազմաթիւ ցոյցերի ի պատիւ Ռուսաստանի և Արքայական Ընտանիքի։

Վերջին գնդերը դիմում են պատերազմի սլաւօնական ազգային օրհներգների նուագածութեամբ և «Կեցցէ Նիկօլայ II Կայսրը, կեցցէ Ռուսաստանը» բացագանչութիւններով։

Նորից սկսվեց Բելգրադի ռմբակոծութիւնը։ Գնդակների տարափը ընկնում է քաղաք։ Մանրամասնութիւնները յայտնի չեն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Պետերբուրգի սերբիական միսսիան ստացել է հետևեալ հեռագիրը. «Աւստրիական զօրքերը ռմբակոծեցին Գրադիշտէ անպաշտպան քաղաքը, չը նախազգուշացնելով ռմբակոծելու մասին և չը պահանջելով քաղաքից անձնատուր լինել։ Ոչնչացել են շատ տներ, ջրասոյզ են եղել քաղաքի մօտ կանգնած շոգենաւերը։ Աւստրիացիք լողացող ականներ են դրել Դանուբում, որի պատճառով լողալը դարձել է չափազանց դժուար, Պաշիչ»։

ՑԵՏԻՆԻԷ. — Թագաւորը պատասխանեց. «Հպարտ սերբ ժողովուրդը անկարող էր նորից զիջումներ անել, որոնք հակառակ էին իր անկախութեանն ու արդարութեանը։ Աստուծոյ անունով, մեր և մշտական պաշտպան հզօր Ռուսաստանի օգնութեամբ յենվելով քաղաքակիրթ ժողովուրդների համակրանքի վրա, սերբ ժողովուրդը յաղթական կելնէ այս փորձութիւնից և կապահովէ յետագայ փայլուն գոյութիւնը։ Իմ չերնոգորցիք արդէն կազմ պատրաստ են սահմանագլխում մեր անկախութիւնը պաշտպանելու համար։ Կեցցէ՛ն իմ թանգագին Թոռը և նրա հայրը, քաջ սերբ զօրքը և մեր թանգագին սերբ ազգը»։

ՉԷԶՕՔ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

23 յուլիսի

ՀՌՕՄ.—Մինիստրների խորհուրդը մի հաղորդագրութիւն է հրատարակել, որ Իտալիան հաշտ է մնում կռւող բոլոր պետութիւնների հետ. այդ պատճառով կառավարութիւնը պարտաւորեցնում է թագաւորի հպատակներին չէզօքութիւն պահպանել։

Զէնքի են կանչվում 1890 թւի պահեստինները և նաւատորմի ունտէր-օֆիցէրները։

ԱԹԷՆՔ.—Թագաւորի նախագահութեամբ կայացած խորհրդակցութեան մէջ որոշված է պահել չէզօքութիւն, քանի չի խախտվի Բուխարէստի պայմանագիրը։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Կառավարութիւնը որոշեց յայտարարել չէզօքութիւն անգլօ-գերմանական պատերազմում։

Իսլանդիայի Ֆիօնիա կղզում զէնքի են կանչված պահեստի զինուորները։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

24 յուլիսի

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ. — Ամերիկական Կարմիր Խաչը իր ծառայութիւնն է առաջարկում կռւող բոլոր ազգութիւններին։

Պետական քարտուղար Բրայանը գումարեց կօնֆերէնցիա եւրօպական բոլոր մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներից։

Պրեզիդենտ Վիլսօնը առաջարկեց կռւող մեծ պետութիւններին Միացեալ Պետութիւնների միջնորդութիւնը։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ.—Վերջին օրերը հազարաւոր ռուսահպատակներ Գերմանիայից դուրս գալով Մելմէյի միջով գնում են դէպի Ստօկհօլմ, հայրենիք վերադառնալու համար։ Շատերը ոչ մի միջոց չունեն, և շվէդական ճանապարհներով նրանց փոխադրում են ձրի։ Շատերը իրանց տեղափոխութեան սպասելով մնում են Ստօկհօլմում և բնակվում են նախկին զօրանոցներում։ Շվէդական երկաթուղիների վարչութիւնը միջոցներ է ձեռք առնում ռուսներին Կարունկից (շվէդական վերջին կայարան) փոխադրելու Տօրնէօ, որտեղ նրանց համար ուտեստի մթերքներ են պատրաստված։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ (Հերթական).—Վոլֆի գործակալութեան տեղեկութիւնների համաձայն Բեռլինի բանկերում պահվող ռուսական գումարները գրաւվել են, իբրև մի տէրութեան սեփականութիւն, որի հետ Գերմանիան պատերազմում է։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.—Գերմանական առևտրական տների մեծ մասը ցուցանակների վրայից վերցրել է գերմանական անունները։ Շարունակվում են հակագերմանական ցոյցերը։

Պալատը ընդունեց մի շարք օրինագծեր, որոնց թւում և օրէնք լրտեսութեան վերաբերեալ, դեզերտիրներին ամնիստիա տալու և մի քանի տարվայ պահեստիներ կանչելու մասին։

Սօցիալիստ Վանդերվելդին մինիստր նշանակելը ընդհանուր խանդավառութիւն է առաջացրել։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.—Թագաւորը դիմեց զօրքին մանիֆեստով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Համայնքների պալատ։ Ասկվիթը կարդաց բէլգիական կառավարութեան հեռագիրը, որով վերջինս առաջարկում է Մեծ Բրիտանիային, Ֆրանսիային և Ռուսաստանին գործել միասին և դիմադրել Գերմանիայի բռնի միջոցներին։

ՀԱԱԳԱ.—Հօլլանդիայի մի մասը յայտարարված է պատերազմական դրութեան մէջ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ.—Համբուրգ-ամերիկեան գծի շոգենաւը բռնվեց. շոգենաւի վրա գտնվում էին 73 գերմանացի պահեստի զինուոր և մեծ քանակութեամբ ուտեստեղէն։

ՏՕԿԻՕ.—Լուրերի համաձայն, գերմանական նաւերը անցել են Ցուսիման և գտնվում են Ճապօնական ծովում։

ԱԹԷՆՔ.—Գերմանական դեսպանը թագաւորին յանձնեց Վիլհէլմ կայսրի նամակը։

Մամուլը համակրանք է յայտնում երրեակ համաձայնութեան պետութիւններին, մանաւանդ Ֆրանսիային։

Եւրօպայի հետ ցամաքային հաղորդակցութիւնը խզված է։

ՊԱՐԻԶ.—Թիւրքաց դեսպանութիւնը հաղորդում է, որ Թիւրքիայի զօրահաւաքը հանդիսանում է բացառապէս նախազգուշական միջոց, և հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր թիւրքաց զօրքը յանձնվելու է գերմանացի գեներալի։

ԲԵՐՆ.—Շվէյցարական կառավարութիւնը կռւող կողմերին, նոյնպէս և այն պետութիւններին, որոնք ստորագրել են պարիզեան դաշնագիրը, ուղարկել է մի պատճառաբանված նոտիֆիկացիա Շվէյցարիայի չէզօքութեան մասին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ Գերմանացի մի անաչառ գեներալ ասել է «P. B.»-ի Բեռլինի թղթակցին, որ Աւստրիայի նպատակն է ոչ այնքան տերրիտօրեալ նուաճում, որքան միանգամայն անզօր դարձնելու Սերբիային ռազմական տեսակէտից։

◆ Հաղորդում են, որ Աւստրօ-Ունգարիայի ղեկավար շրջանների մի մասը Բերխտօլդի գլխաւորութեամբ խորհուրդ է տալիս Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրին պատուաւոր կերպով դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները Սերբիայի դէմ։ Ծերունի

[illegible]

...ղել է արդէն յայտնի այն տեղեկութիւնը, [թէ] Իտալիան չէզոք է մնալու հանդէպ եւրոպական պատերազմող պետութիւնների։

◆ «Нов. Вр.»-ն հաւաստի աղբիւրներից տեղեկանում է, որ դրութիւնը արեւմտեան սահմանում անփոփոխ է։ Գերմանական նըւաճող ույժերը սահմանի մօտ կը փոխադրուեն 12 օրից ոչ շուտ, որից կարելի է եզրակացնել, որ յուլիսին տեղի չեն ունենայ [illegible] ընդհարումներ։ Լուրջ գործողութիւնները կը սկսվեն օգոստոսի սկիզբներին։

◆ Այն պատճառով, որովհետև օգոստոսի [illegible]ին Ռուսաստանի մեծ մասի վրա արեւի խաւարումն է լինելու, լրագիրները մատնացոյց են անում, որ անհրաժեշտ է ժողովրդական մասսաներին վաղօրօք տեղեկացնել լինելիք խաւարման մասին, որպէս զի [illegible]աւորութիւն լինի խուսափել սնահաւատ զրոյցներից այդ զուգադիպութեան մասին։

◆ Այն տարածված լուրերը, թէ գերմանացիները գրաւել են բելգիական Լիէժ և [illegible]միւրա բերդերը, չեն հաստատվում։

◆ Յուլիսի 23-ին ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, անգլիական կառավարութիւնը բռնել է Թիւրքիայի՝ Անգլիայում ձեռք բերած «Օսմանիէ» ռազմանաւը։

◆ Պետերբուրգում Պետական Դումայի անդամների մասնակցութեամբ արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ շատով կազմուեց մի խորհրդակցութիւն՝ արտասահմանում եղած ռուսահպատակների դրութեան մասին։

◆ Պետերբուրգի աւստրիական դեսպանը յուլիսի 23-ին այցելեց արտաքին գործերի մինիստրին և յայտնեց, որ աւստրօ-ունգարական կառավարութեան կարգադրութեամբ Վիէննայում ապրող բոլոր ռուսահպատակները յուլիսի 24-ին արտաքսվելու են այնտեղից։

◆ Իսկութեամբ հաստատված է, որ գերմանական ցամաքային զօրքի $^3/_4$-ը ուղարկված է Ֆրանսիայի և Բելգիայի դէմ։

◆ Ռուսական մայրաքաղաքների լրագիրներին հեռագրում են, որ Բելգիան պաշտօնապէս պատերազմ յայտարարեց Գերմանիային։ Արդէն սկսվել են պատերազմական գործողութիւնները։ Լիւկսեմբուրգն անցած գերմանական զօրքերի առաջ դուրս եկան բելգիացիք և թոյլ չը տուին նրանց անցնել բելգիական հողով։

◆ Անգլիական նաւատորմը շրջապատում է գերմանական նաւատորմին Բալտիկ ծովի մուտքի մօտ։ Արդէն սկսված կռւի մասին դեռ տեղեկութիւնները կցկտուր են։

◆ Գերմանիայում մեծ թւով ֆիրմաներ սնանկացել են։

◆ Ճապօնական ռազմի նաւատորմը նըպատակ ունի ճակատամարտի բռնվել Գերմանիայի հետ Ցզինդաօյում։ Գերմանական իշխանութիւնները Պէկինից ուղարկում են ընտանօթներ ու զինակցիրներ։

◆ Մայրաքաղաքի լրագիրներին հեռագրում են Կ. Պոլսից, որ երիտասարդ-թիւրքերը վճռել են օգնել Գերմանիային։ Ար-

[illegible]

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

«Daily Telegraph»-ը Վաշինգտոնի թղթակցից հաղորդում է, որ [illegible]

«Daily Teleg.»-ի Պարիզի թղթակիցը ասում է, որ [illegible]

...առանց խօսքերի»։

*

Վերջին անցքերի առիթով Հաուէի «Le Matino» թերթը գրում է.

«Մեզ համար (Իտալիայի) ոչ մի շահ չը կայ խառնվել բորբոքվող միջազգային հըրդեհի մէջ։ Մեր շահերը միայն Ադրիատիկում են։ Սակայն պէտք է յիշել, որ ինչ էլ որ լինեն ընդհանուր պատերազմի հետեւանքները, Լովչէնը չը պէտք է մնայ աւստրիացիներին»։

*

Բելգրադի ռուսական գործերի հաւատարմատարի այն հաղորդութեան առիթով, թէ պատերազմական գործողութիւնները սկըսվեցին սերբիական մայրաքաղաքի ռմբակոծումով, «Рѣчь»-ը գրում է.

«Եթէ այդ այդպէս է, այդ դէպքում մեզ մնում է հաստատել, որ չար գործը սկսել է միջազգային օրէնքի հէնց աղաղակող խախտումով։ Կարծես դիտմամբ, Վիէննայից ստացվող հեռագրերը հաղորդում են, որ աւստրիական կառավարութիւնը խոստանում է պատերազմական գործողութիւնների ժամանակ պահպանել Հաագայի 1907 թ. հոկտեմբերի 5-ի կոնֆերենցիայի որոշումները։ Մինչդեռ այդ որոշումների մէջ կայ պարագրաֆ 25-րդ, որը ասում է, թէ արգելվում է յարձակվել և ռմբակոծել, ինչ միջոցներով էլ լինի, քաղաքները, գիւղերը, գաղութները, որոնք չեն պաշտպանվում։ Բելգրադը ռմբակոծված է։ Ի՞նչպէս է նայում իր կառավարութեան այս գործողութիւններին Վիէննայի միջազգային իրաւունքի յարգելի պրոֆեսոր Լամաշը, Հաագայի տրիբունալի և միջնորդ դատարանի մշտական անդամը, անմիջական մասնակից այն կոնվենցիայի կազմութեան, որը ստորագրել է իր կառավարութիւնը»։

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսիայի նշանաւոր հրապարակախօս և բալկանեան հարցի մասնագէտ Անդրէ Շերադանը մօտ ժամանակներս այցելել է Ռումինիա և այդ երկրում ստացած տպաւորութիւնները հրատարակել «Correspondant» թերթի մէջ։

Շերադանի կարծիքով՝ Ռումինիան ներկայումս գտնվում է մի այնպիսի բարգաւաճ դրութեան մէջ, նրա հեղինակութիւնն այնպէս է բարձրացել, որ բալկանեան բոլոր երկիրներն էլ կարող են նրան նախանձել։

Բաւական է յիշել այն, որ եւրոպական ոչ մի երկիր չունի այն բիւջէտը, որն ունի Ռումինիան, որ չը նայելով պատերազմական արտաքոյ կարգի ծախսերին՝ իւրաքանչիւր տարի եկամուտը խոշոր կերպով գերակշռում է ծախսերը, որ ակներև կերպով ապահովվում է երկրի բարօրութիւնը։

Ռումինիայի ազգաբնակութիւնն անընդհատ աճում է, և աւելորդ չի լինի յիշել, որ ազգաբնակութեան $^5/_6$ մասը կազմում է գիւղացի դասակարգը։

Չը նայելով որ համարեա բոլոր ռումին գիւղացիք անգրագէտ են, բայց և այնպէս նրանք այնպէս են առաջ գնացել տնտեսութեան մէջ, որ ցորենի և եգիպտացորենի արդիւնաբերող երկիրների մէջ Ռումինիան այժմ երկրորդ տեղն է բռնում։

Ռումինիան նոյնպէս մեծ առաջադիմութիւններ է արել առեւտրական ասպարէզում։

Իր տնտեսական առաջադիմութիւնների և ֆինանսական հաստատուն դիրքի շնորհիւ էր, որ նա բալկանեան պատերազմի ժամանակ կարողացաւ խիզախ կերպով Բուլղարիայի դէմ դուրս գալ։

Շերադանի կարծիքով՝ Ռումինիան մեծ առաջադիմութիւն է արել և զինուորական արուեստի մէջ։ Ռումինական զօրքը միանգամայն պատրաստ է և հարկաւոր դէպքում կարող է ձեռնարկել ամեն տեսակ դժուար պատերազմական գործողութիւններ։

Բուխարէստի դաշնագիրն, ասում է Շերադանը, միանգամայն բաւարարեց Ռումինիայի՝ Բալկաններում ունեցած պահանջները։

Ներկայումս Ռումինիայի քաղաքականութիւնը ձգտում է հետեւեալ նպատակներին. 1) Պահպանել այն, ինչ որ ձեռք է բերված Բուլղարիայից, 2) Բալկաններում պահպանել այն հաւասարակշռութիւնը, որ հաստատված է Բուխարէստի դաշնագրով և 3) իրագործել իր իղձերը Տրանսիլվանիայի վերաբերմամբ։

Վերջին երկրում, որ այժմ պատկանում է Ունգարիային, ապրում են մինչև չորս միլիոն ռումիններ։ Մինչև վերին ժամանակները Կարլոս թագաւորը Կարպատների միւս կողմում ապրող եղբայրների ազատութեան համար մղվող ամեն մի շարժում զսպում էր։ Այդ նպատակի համար անհրաժեշտ էր ամուր և առաջնակարգ դիրք ստեղծել Բալկաններում, որի վրա և նա կենտրոնացրեց իր ամբողջ ուշադրութիւնը։

Բայց քանի որ այդ նպատակն արդէն իրագործված է և Բուլղարիայի կողմից Ռումինիան արդէն ապահովված է, նրան այժմ մնում է իրագործել Տրանսիլվանիայի վերաբերմամբ տածած փափագը։

Թէպէտ Բուխարէստում ցոյց են տալիս, որ երբ թէ Աւստրօ-Ունգարիայի հետ առաջվայ նման յարաբերութիւնները բարեկամական են, բայց և այդ երկու երկիրների յարաբերութիւններն այժմ բաւականին սառած են, որը հետեւանք է վերջին ժամանակների քաղաքական դրութեան։ Ռումինիան այլևս եռապետեան դաշնակցութեան պաշտպանութեան կարիք չէ զգում և չէ ցանկանում նրա ձեռքին խաղալիք լինել։

Ռուսաստանի հետ յարաբերութիւնները բարեկամական են, որովհետև Տրանսիլվանիայի հարցը կենսական նշանակութիւն ունի նրա համար, քան Բեսարաբիայի հարցը։

Ց. Վարդանեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՄԵԾ ՑՈՅՑ

Հինգշաբթի երեկոյեան Արտիստական Ընկերութեան ակումբում կայացաւ յանպատրաստից ռուս-ֆրանսիական հայրենասիրական մի մեծ ցոյց։

Այդ երեկոյ ֆրանսիական գաղութի անդամներից նրանք, որոնք կոչված են զինուոր, թւով 30, և որոնք մեկնելու են Ֆրանսիա՝ հայրենիքի պաշտպանութեան համար, եկել էին այստեղ, ֆրանսիական հիւպատոս պ. Բերժէրոնի առաջնորդութեամբ ընթրելու։ Ակումբի մի քանի անդամների պահանջով՝ երաժշտական խումբը նուագեց «մարսելիէզ»։ Դրա վրա ֆրանսիացի հիւրերը պահանջեցին երգել ռուսական հիմնը, և «Կեցցէ Ֆրանսիան, կեցցէ Ռուսաստանը» աղաղակները թնդացին ամէն կողմից։ Այն լուրը, թէ ֆրանսիացիները գտնվում են Արտիստական կլուբում, վայրկենապէս տարածվեց միւս ժողովարաններում.—Կրուժօկ, Թիֆլիսի ժողովարան (հայկական), Հաւլաբարի կլուբ։ Եւ ահա յանկարծ մի մեծ խումբ, երաժշտութեան նուագածութեամբ, մտաւ Արտիստական կլուբը. այէլն լցվեց անհամար բազմութեամբ, և ֆրանսիական ու ռուսական հիմները փոխ առ փոխ նուագվեցին և երգվեցին։ Ռուսական ակումբի անդամներն էին կազմակերպել այդ ցոյցը. Նրա ներկայացուցիչներից մէկը դիմելով ֆրանսիացիներին, մաղթեց ֆրանսիական զօրքին յաղթութիւն։ Հիւպատոս Բերժէրոն ի պատասխանի մաղթեց ռուսական զօրքին և Ֆրանսիայի հաւատարիմ դաշնակցին պանծալի յաղթութիւն։ Օդը թնդաց հազարաւոր աղաղակներով «Vive la France, vive la Russie». Այդ միջոցին խռնված հասարակութեան միջից պատշգամբի վրա բարձրանալով պ. Տ. Միրզոյեանց ֆրանսերէն մի ճառով դիմեց հիւպատոսին և ֆրանսիացիներին և յանուն ռուս-ֆրանսիական եղբայրութեան մաղթեց Ֆրանսիային ամեն տեսակ աջողութիւն։

Երբ ամբոխը ցրվեց, մի քիչ յետոյ լսվեց մի նոր երաժշտութիւն և մի նոր ահագին ամբոխ—Թիֆլիսի ժողովարանի անդամները—իր առջևից ունենալով օրիորդներ և տիկիններ, որոնք ծանրաբեռնված էին ծաղիկներով և փնջերով, մտաւ կլուբը. Նորից հնչվեցին ազգային օրհներգները և այդ միջոցին ծածանվեցին նաև ռուսական, ֆրանսիական և անգլիական դրօշակներ և թնդացին «կեցցէ Ֆրանսիան, կեցցէ Ռուսաստանը, կեցցէ Անգլիան»։ Ժողովարանից եկած հասարակութեան և աւագների խընդրանօք, «Մշակի» խմբագիր Հ. Առաքելեան ֆրանսերէն ողջոյնի մի ճառ արտասանեց, ասելով. «Պարոն հիւպատոս ֆրանսիական հանրապետութեան, պարոնայք ֆրանսիացիներ։ Այս ահագին բազմութիւնը, որ տեսնում էք ձեր առաջ, Թիֆլիսի ժողովարանի անդամներն են. Նրանք եկել են ողջունելու ձեզ և ներկայացնելու համակրութեան և եղբայրական համերաշխութեան հաւաստիքը։ Մեր հայրենիքները՝ գեղեցիկ և վեհանձն Ֆրանսիան և Մեծն Ռուսաստանը ենթարկվեցին յարձակման, բիրտ յարձակման մի երկրի կողմից, որի քաղաքակրթութիւնը և կուլտուրան բոլորովին տարբեր է ֆրանսիական և ռուսական քաղաքակրթութիւնից և կուլտուրայից։ Ցանկին ձեր մենք ողջունում ենք համամարդկային մեծ և վեհ գաղափարների և հումանիտար պրոգրէսի դրօշակակիրներին։ Եւ արդ, երբ դուք, ֆրանսիացիներդ, կը հասնէք ձեր հայրենիքը, որ այժմ կարօտ է ձեզ պէս անձնուէր զաւակների պաշտպանութեան, ողջունեցէք մեր կողմից սիրով և համակրութեամբ Ֆրանսիան, արտայայտեցէք նրան մեր անկեղծ և ջերմ իղձը՝ տեսնել ձեզ նորից վերադարձած Թիֆլիս՝ յաղթական, և յայտնեցէք, որ Ֆրանսիայի յաղթանակը լինելու է քաղաքակրթութեան յաղթանակը։ Կեցցէ Ֆրանսիական մեծ հանրապետութիւնը, մեր հաւատարիմ դաշնակիցը»։

Նորից թնդացին ուռաները, կեցցէները, և երաժշտութիւնը նուագեց մարսէլեզ և «Боже Царя храни». Հիւպատոս Բերժէրոնը յայտնեց, որ կամենում է պատասխանել Առաքելեանի ողջոյնին. տիրեց խորին լռութիւն, և հիւպատոսը ասաց ֆրանսերէն.

«Պարոն. Դուք արտայայտեցիք ողջոյն և եղբայրական համերաշխութեան զգացումներ. Թէ ես, Ֆրանսիայի ներկայացուցիչս այստեղ, և թէ իմ հայրենակիցներս չենք կարող խօսքով արտայայտել երախտագիտութեան և հրճուանքի այն խոր զգացումները, որոնցով համակված են մեր սրտերը և հոգիները ի տես այս անկեղծ և վեհ արտայայտութիւնների, որոնք ի մի են շաղկապում մեր հոգիները։ Դուք մեզ մաղթեցիք յաղթանակով վերադառնալ. այո, ցանկացէք մեզ այդ յաղթանակը, որովհետև այդ յաղթանակը կը տայ մեզ հնարաւորութիւն բուժել այն խոր վէրքը, որ բացված է մեր սրտում 1870-ի դժբաղդ դէպքերից յետոյ, կը տայ մեզ հնարաւորութիւն իրագործել մեր վաղուց փայփայած բղձանքը, և դա կը լինի Մեծն Ռուսաստանի օգնութեամբ։ Նորից յայտնում եմ ձեզ ջերմ շնորհակալութիւն, և թոյլ տուէք սեղմել ձեր ձեռքը»։

Դրանից յետոյ դարձեալ մի քանի անձինք արտասանեցին ճառեր, որոնց մէջ մի գեղեցիկ ճառ՝ ֆրանսերէն և ռուսերէն արտասանեց պետական բանկի կառավարիչ Բէգօբրազովը։

Ցոյցերը տևեցին մինչև գիշ. ժամը 2-ը։

ԴԵՌ ԻՆՉ Է ՊԷՏՔ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Յայտնի է, որ [illegible]րտաքին առևտրի—արտահանութեան—մէջ [illegible] երկու տարբեր սիստեմներ կան գործելու։ Մէկը այն է, որ օտար սպառողները կը [illegible]գան արտադրող երկրում գնելու, միւսն էլ [illegible] այն՝ որ արտադրողները կը գնան սպառ[illegible] երկիրը՝ վաճառելու։

Խօսք չը կայ, որ առաջին [illegible] սիստեմն աւելի յարմար է արտադրողին, եթէ միայն [illegible]ուրիշ արտադրողներ չը գոր[illegible]ն երկրորդ սիստեմով։ Ֆրանսիացի և անգլ[illegible] արտադրողները երբ տիրապետող դեր [illegible] ունէին աշխարհի սպառող շուկաներում, գ[illegible]րծում էին միմիայն առաջին սիստեմով, այ[illegible]ինքն գնողներն իրանք գալիս էին գնելու—և կ[illegible]խիկ փողով—ինչ որ անգլիական կամ ֆրանսիական գործարանը պատրաստած էր, միշտ անգլիական կամ ֆրանսիական ճաշակով։ Բայց ահա մէջտեղ եկան գերմանական, ապա աւստրիացի և նոյնիսկ իտալացի էքսպորտը՝ գործելով առհասարակ երկրորդ սիստեմով—և դեռ մի բան էլ աւել յօգուտ գնողին—գնում է սպառող երկրում վաճառելու ապրանքը, պատրաստելով այն՝ նոյնիսկ գնողի ճաշակով, բայց այդ զանազան ձեռնտուութիւններ էլ տալով՝ վճարումի վերաբերմամբ։

Արտաքին վաճառականութեան այս վերջին սիստեմի գործադրութիւնը մեծ չափով զարգացրեց Գերմանիայի արտահանութիւնը, նոյնքան վնասելով ֆրանսիականին և անգլիականին, չը նայած որ սրանք շատ բաներում գերազանց էին որակով։ Հետեւանքն եղաւ այն, որ անգլիացի արտադրողն էլ սկսեց հետզհետէ և որոշ չափով հետեւել նոյն սիստեմին, իսկ Ֆրանսիան, մնալով աւելի հաւատարիմ՝ իր աւանդական գործելակերպին, քիչ-քիչ, բայց յարատև նուազում է իր արտաքին առևտուրը, բացի այն մի քանի ապրանքները—զուտ ֆրանսիական—որոնց պահանջը արտասահմանում չէ նուազում։

Այս խորհուրդները, որոնք արդէն վէճի առարկայ չէ կարող լինել, մեր ռուս արտադրողները պէտք էր օգտվէին Պարսկաստանում իրանց ապրանքները վաճառելու գործում, և այս անհրաժեշտ է, քանի որ այնտեղ էլ գործում են գերման, աւստրիացի և իտալացի մրցակիցներ իրանց ընտրած սիստեմով։ Բայց բանն այն է, որ մինչև այժմ մեր Մոսկվայի ֆաբրիկանտները, Լոձի գործարանատէրերը և Վարշավայի ինդուստրիէլ արտադրիչներն ընդհանրապէս Նիժնիի տօնավաճառից դէնը չեն անցնում, սպասում են, որ պարսիկ սպառողն ինքը գայ գնելու, միայն ռուսական ճաշակով պատրաստված ապրանքը, կանխիկ էլ վճարելով։ Այս բանում բացառութիւն կազմողները շատ սակաւաթիւ են, բայց և գտնում են աջողութիւն։

Այդ սիստեմով գործունէութիւնը, խօսք չը կայ, շատ աննպաստ է արտաքին առևտրի զարգացմանը, մի շարք պարզ պատճառներով։ Նախ՝ որ ամեն պարսիկ սպառող հնարաւորութիւն չունի Ռուսաստան, նոյնիսկ Բագու գալու, երբ իր գնելիք ապրանքը մեծագումար չէ. բացի այդ՝ նա չի կամենայ մի քանի ամիսներ թողնել հեռանալ իր ուրիշ գործերից և ապա, գալով Ռուսաստան, հանդիպել զանազան դժուարութիւնների, մինչև որ իրան աջողվի գոնէ շատ փոքր կրեդիտ ձեռք բերել, մանաւանդ որ առհասարակ ռուսերէն լեզուն չը գիտէ։ Բագւում էլ հազիւ մի քանի գործարանների պահեստներ կան, գլխաւորապէս մանուֆակտուրայի, որոնք ոչ մի կրեդիտ չեն անի եկւոր պարսիկին։

Ճիշդ է, որ Մոսկվայի, Լոձի մի քանի գործարաններ տարեկան մի անգամ Պարսկաստան են ուղարկում շրջիկ գործակալներ, բայց սրանք էլ առ հասարակ անտեղեակ մարդիկ են երկրի պահանջներին, ճաշակին, սովորոյթներին և մանաւանդ լեզուին, որով ստիպված ձեռք են առնում հիւպատոսարանների դռները՝ մի որևէ բան կարողանալ անելու համար։

Այսպիսի աննպաստ դրութեան վերջ տալ անհրաժեշտ է, և պէտք է որ ռուս արտահանողներն շտապով մտածեն այդ մասին։ Առաջին դարմանն էլ այն է, որ Պարսկաստանում գործեն այն սիստեմով, որը, ինչպէս ասացինք, գերման և ուրիշ, նոյնիսկ անգլիացի մրցակիցները գործադրում են,—գնալ սպառողին վաճառելու, այսինքն ունենալ երկրում ներկայացուցիչներ՝ տեղական գործելակերպին ու մարդկանց ծանօթ և գործունեայ։ Այդպիսով պարսիկ գնողը թէ զանազան հեշտութիւններ կունենայ և թէ ապրանքը կը ստանայ առաջին ձեռքից։

Պէտք չէ բնաւ ենթադրել, թէ անհրաժեշտ է, որ Լազարեան ճեմարանում թէօրիապէս պարսկերէնին ծանօթացած մարդ լինի Պարսկաստանի ներկայացուցիչը. այդ գործի համար շատ աւելի յարմար է ընտրել տեղացիներ՝ մանաւանդ հայ առևտրականներից, որոնք երկու երկրի լեզուներին և գործելակերպերին հմուտ են. և այսպիսիները շատ-շատ կան Իրանում։

Մի շատ արդիւնաւոր միջոց է նաև Պարսկաստանի գլխաւոր քաղաքներում հաստատել հարուստ և մնայուն մուզէյներ, ուր տեղացիները տեսնէին ռուսական ինդուստրիայի բոլոր նորութիւններն և մանաւանդ իմանային արժէքները։ Սպառողը շատ անգամ պահանջում է մի բան, չիմանալով որ այժմ դրա մի նոր տեսակն էլ կայ աւելի յարմար և աւելի արժան, և մուզէյում նա շատ նոր բաներ կը տեսնէր։

Այո, գոնէ մինչև այժմ, ռուս ինդուստրիէլը, բաւականաչափ և նպատակայարմար միջոցներով չէ գործում Իրանում, և այդպիսով մեծ մասամբ ամլութեան է մատնում այն նշանաւոր զոհողութիւնները՝ որ ռուս պետութիւնը ինքն անում է նոյն ինդուստրիէլի օգտին Իրանում։ Ո՞վ է մեղադրելին։

Մելիք Պէյլէրճեան

Բագու.

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱԳՒՈՒՄ

Յայտարարութիւն

Բարձրագոյն հրամանով Բագու քաղաքը և Բագուի նահանգը ուղարկված Նորին Կայսերական Մեծութեան շքախմբի գեներալ-մայոր Զաւնկօվսկիի կողմից.

«Այսօր Նորին Կայսերական Բարձրագոյն [illegible]ամքով վերադառնում եմ Պետերբուրգ։ Ի [illegible]ատի ունենալով, որ ցամաքի և ծովի [illegible]հատի զինուորների զօրահաւաք յայտա[illegible]ով անհրաժեշտ է համարվում բացա[illegible]իջոցներով պահպանել հասարակական [illegible]անօն, ես միջնորդեցի կովկասեան [illegible]ան շրջանի գլխաւոր հրամանա[illegible]՝ զինուորական դրութիւն յայ[illegible]գուի քաղաքապետութեան շըր[illegible] բոլոր տեղերը։ Յայտնում [illegible]ն բոլորի, որ այսօրվանից [illegible] յայտարարված է զին[illegible] և ժամանակաւոր գեն[illegible]նակված Բագուի զօր[illegible]քերի գլխաւոր կոմա[illegible]-ադմիրալ Կլիւպֆել։

«Նորին Մեծութեան շքախմբի

«գեներալ-մայոր Զաւնկօվսկի»

—

Բագուի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետից

Յայտարարում եմ ի գիտութիւն բոլորի, որ Բագուի քաղաքապետութեան մէջ զինուորական դրութիւն մտցնելուց յետոյ, այս յուլիսի ամսվայ 21-ից ես, համաձայն զին-

ւորական դրութեան մէջ յայտարարված տեղերի վերաբերեալ օրէնքների 19-րդ յօդուածի (օրէնսդրական 1832 թւի II հրատարակութեան 23-րդ յօդուածի ծանօթութեան), որի մէջ եմ թողել Բագուի քաղաքապետի այս տարվայ մարտի 5-ին հրատարակված և յայտարարված բոլոր պարտադիր կանոնները։

Ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետ
Կօնտր-ադմիրալ Կլեպֆել

Բագու, 21 յուլիսի 1914 թ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Բարձրագոյն բարեհաճութեամբ փոխարքայ Վորոնցով-Դաշկովին շնորհված է Թիֆլիսի պատւաւոր քաղաքացու կոչումը։

◆ Ոստիկանապետը յուլիսի 24-ին հրատարակեց մի հրաման հետևեալ բովանդակութեամբ. «Բողոքներ են ստացվում, որ առևտրականները բարձրացնում են անհրաժեշտ մթերքների գները, գլխաւորապէս ալիւրի, հացի, թէյի և շաքարի։ Առաջարկում եմ բոլոր ոստիկանական պաշտօնեաներին խիստ հսկողութիւն սահմանել առևտրական տների վրա, մանաւանդ մեծ քանակութեամբ ապրանքներ ծախողների վրա, որոնք դիտմամբ թագցնում են շատ ապրանք, որ ստացել են նախ քան զօրահաւաքի յայտարարութիւնը իրանց նորմալ գներով, և թագցնում են այն պատճառով, որպէս զի գների բնական զարգացման ժամանակ բաց թողնեն շուկայ, որպէս թէ հէնց նոր գնված ապրանք։ Ամեն մի դէպքում, գները դիտմամբ բարձրացնելու, մանաւանդ մթերքների վրա—որոնք պէտք է ծախվեն սահմանված սակագնով—արձանագրութիւն կազմել յանցաւորներին օրինական պատասխանատւութեան ենթարկելու տւեալ ժամանակին համապատասխան։ Մթերքների պահեստներում և խանութներում եղած ապրանքները հէնց այժմեանից ցուցակագրել։ Կրկնութեան դէպքում անմիջապէս զեկուցել ինձ, ի նկատի ունենալով որ անհրաժեշտ մթերքների թանգացումը հեշտութեամբ կարող է ժողովրդական աղէտ առաջացնել, որպէս զի մենք, մեզ օրէնքով տրված իշխանութեամբ, առաջն առնենք։ Առաջարկում եմ պրիստաւներին հէնց այժմեանից պարտաւորեցնել տնատէրերին անմիջապէս դռնապաններ վարձել՝ զէնքի կանչված պահեստիների տեղ։ Անհրաժեշտ է անմիջապէս վերականգնել փողոցների կարգը»։

◆ Յուլիսի 23-ին կայացաւ քաղ. դումայի տնտեսական յանձնաժողովի նիստը անհրաժեշտ մթերքների թանգութեան հարցը քննելու։ Որոշվեց ծանօթանալ քաղաքում եղած ալիւրի, շաքարի և նաւթի պահեստների ապրանքի հետ և յետոյ քննել թանգութեան հարցը։ Ի միջի այլոց պարզվեց, որ նաւթի մեծ պաշար կայ Անդրկովկասի երկաթուղիների Աղ-Թաղի կայարանում և որ, նախկին տարիների օրինակով, կարելի է դիմել Անդրկովկասի երկաթուղիների վարչութեան, խնդրելով, քաղ. վարչութեան միջնորդութեամբ, նաւթ բաց թողնել տեղական խոշոր առևտրականներին՝ Բագւում գոյութիւն ունեցող գներով։ Շաքարի ներմուծումը սպասվում է զօրահաւաքի վերջանալուց յետոյ, այնպէս որ նրա գները բարձրանալ չեն կարող։ Իսկ ալիւր մեծ քանակութեամբ կայ Փոթիում, որ շուտով կարող է բերվել այնտեղից։

◆ Զորեքշաբթի, ամսիս 23-ին, հացթուխները ներկայացան քաղ. վարչութեան և բողոքեցին ալիւրավաճառների վրա։ Ալիւրի պահեստներում, թէև ալիւրի նշանակալի պաշար կայ, բայց և այնպէս առևտրականները ալիւրի գինը բարձրացրել են մինչև 2 ր.։ Փռատէրերը խնդրեցին հացի ֆունտը աւելացնել կէս կոպէկով։ Թոնրատէրերը յայտնեցին, որ իրանք չեն խնդրում աւելացնել սակագինը, որովհետև, միևնոյն է, ալիւրավաճառները բարձրացնելու են ալիւրի գինը, և որ իրանք միջնորդում են միայն եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել ալիւրավաճառների ախորժակի դէմ։

◆ Յուլիսի 22-ին, ռուսական ակումբում բազմաթիւ հասարակութեան առաջ Պետ. Դումայի նախկին անդամ Ֆ. Ֆ. Տիմօշկինն արտասանեց մի ճառ, որի մէջ շօշափեց անհրաժեշտ մթերքների թանգութիւնը։ Առևտրականները մինչև այժմ ծախում են այն մթերքները, որ գնել են նօրմալ գներով, հետևաբար պէտք է բաւարարվեն և նօրմալ ստացուածքով։ Այդպիսի ճառ Տիմօշկինն արտասանեց և փոխարքայի օգնականի բնակարանի առջև։ Ա. Զ. Միշլաեվսկին խոստացաւ միջոցներ ձեռք առնել անհրաժեշտ մթերքների նօրմալ գները վերականգնելու համար։

◆ Վաղը, ամսիս 27-ին, կիրակի, առաւօտեան ժամը 12-ին, հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեամբ, հայ հոգևորականութիւնը կատարելու է մաղթանք ռուսաց զօրքին յաղթութիւն շնորհելու համար քաղաքիս Երևանեան հրապարակի վրա, քաղաքային վարչութեան տան առաջ, ուր դիմելու է նա պատարագից յետոյ Վանքի աւագ-եկեղեցուց թափօրով, ժողովրդեան խուռն բազմութեան հետ, արհեստաւորաց դրօշակակիրների առաջնորդութեամբ՝ Մեծ-Վանքի, Բարեատինսկայա և Դվորցովայա փողոցներով, և վերադառնալու է նոյն կերպով Պուշկինեան փողոցով դէպի Վանքի աւագ-եկեղեցին։

◆ Զորեքշաբթի, ամսիս 23-ին, Մանթաշեանի անուան առևտրական դպրոցի շէնքում, ներկայութեամբ 500-ից աւելի վաճառականների, բօրսային անդամների, առևտրա-արդիւնաբերական ծառայողների, ուղղափառ և հայ-լուսաւորչական հոգևորականների մասնակցութեամբ մաղթանք կայացաւ ռուսաց զօրքին յաղթութիւն շնորհելու համար։ Մաղթանքից յետոյ, նախագահութեամբ վաճառականների աւագի օգնական Ս. Գ. Կաֆեանի, Ա. Էնֆիաճեանի և բօրսային կօմիտէտի նախագահի պաշտօնակատար Ս. Խ. Սուլխանեանի՝ կայացաւ արտակարգ նիստ, որտեղ որոշվեց 1) Փոխարքայի միջոցով Թագաւոր Կայսրին խորին հպատակութեան հեռագիր ուղղել։ 2) Վիրաւորված պահեստիների ընտանիքներին օգնելու համար կազմել մի յանձնաժողով հետևեալ անձերից՝ Ա. Ն. Միլեան, Խ. Աֆրիկեան, Մ. Բերբերեան, Ս. Սուլխանեան, Ա. Էնֆիաճեան, Ի. Կաճկաճեան, Ա. Սէյլանեան, Յ. Տէր-Յովսէփեան, Դ. Ռօտինեան և Ս. Տէր-Յովհաննիսեան։ Յանձնաժողովի աշխատանքները համաձայնեցվելու են քաղ. վարչութեան մէջ կազմված կօմիտէտի հետ, որովհետև երկուսի նպատակն էլ մէկ է։

◆ Նահանգապետը թոյլատրել է նահանգի ազնուականութեան պարագլխին, օգոստոսի 3-ին նահանգական ազնուականների արտակարգ ժողով գումարել քննելու Թիֆլիսի ազնուականութեան մասնակցութեան հարցը պահեստի զինւորների ընտանիքներին օգնելու գործում պատերազմի ժամանակ։

◆ Նախընթաց օրը նահանգապետի պաշտօնակատարը յայտնեց քաղաքագլխին, որ ինքը դէմ չէ, եթէ քաղ. դուման իր յուլիսի 21-ի որոշման համաձայն 90,000 րուբլուց 25,000 ր. հէնց այժմեանից յատկացնի սպանվածների, վիրաւորվածների և պահեստիների ընտանիքներին և տեղական հիւանդանոց կազմելուն։

◆ «Ապօլլօ» թատրոնի դիրեկցիան ցանկութիւն է յայտնել Թիֆլիսեցի պահեստի զինւորների ընտանիքներին 10% յատկացնել իր ամենօրեայ ընդհանուր մուտքից մինչև այն ժամանակ, երբ պատերազմը կը վերջանայ։

◆ Մի քանի տասնեակ չեխեր, աւստրիական պահեստիներ, հրաժարվելով աւստրիական հիւպատոսի առաջարկից՝ հայրենիք վերադառնալ աւստրիական զօրքի մէջ մտնելու, դիմել են նահանգապետին միջնորդելով՝ իրանց ընդունել ռուսահպատակ։ Միջնորդութիւնը յարգված է և ամենքին էլ Ռուսաստանում ապրելու իրաւունքի վկայական է տրված։ Որոշված ժամանակամիջոցը անցնելուց յետոյ, նրանք ընդունվելու են ռուսահպատակութեան մէջ։

◆ Յուլիսի 9-ին գործադուլ արած էլեկտրաքարշի գրեթէ բոլոր ծառայողները գործի են կանգնել։ Այժմ երթևեկող վագոնների թիւը աւելացել է։ Այսօր կամ վաղը վագոնների թիւը հասցվելու է 70—80-ի։

—

ԿՈՎԿԱՍ

◆ Գանձակի ուղղափառ և հայոց եկեղեցիներում, նաև Թուրքաց մզկիթում մաղթանքներ կատարվեցին ռուսաց զօրքին յաղթութիւն շնորհելու համար։ Մաղթանքից յետոյ հսկայ ամբոխը հիմն երգելով և «ուրա»-ներով դիմեց նահանգապետի տուն, որտեղ աղմկալի ցոյց կազմեցին։ Նահանգապետը ցուցարարներին շնորհակալութիւն յայտնեց։ Ցոյցին մասնակցում էր քաղաքի գրեթէ ողջ ազգաբնակութիւնը։ Կոմիտէտ է կազմված յօգուտ Կարմիր Խաչի նուիրատւութիւններ հաւաքելու։ Հաջիքենդում նոյնպէս ցոյց է կազմվել։ Յօգուտ Կարմիր Խաչի հաւաքված է մօտ 3000 րուբլի։

◆ «Тиф. Лис.»-ին յուլիսի 21-ից հաղորդում են Բագուից, որ այդ օրը առաւօտեան այնտեղ սպանվել է Բալախանի-Սաբունչիի ոստիկանապետ Պանին։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

◆ Մինիստրների խորհուրդը հաւանութիւն տուեց ներքին գործերի մինիստրի առաջարկութեանը Մոսկվայում համազեմստվային համագումար կայացնելու մասին։

◆ Հաղորդում են, որ մօտիկ ապագայում դադարեցվելու են հրէաների վերաբերութեամբ գոյութիւն ունեցող սահմանափակումներից մի քանիսը։

◆ Պրեմիէր Գորեմիկինի նախագահութեամբ մինիստրների խորհուրդն ընդունեց օրէնսդրական հաստատութիւններին ներկայացնելու համար ժող. լուս. մինիստրութեան նախագիծը պետութեան մէջ ընդհանուր ուսում մտցնելու մասին։

◆ Պետերբուրգում ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, վիրաւորված Գր. Րասպուտինի առողջական դրութիւնը վատթարացել է։

ՄԱՄՈՒԼ

Մեր գաւառական մամուլի օրգաններից մէկը, Երևանում հրատարակվող «Նոր-Մամուլ» թերթը, որ դադարել էր և վերջերս նորից սկսել է հրատարակվել, սկսել է մի արշաւանք Երևանի թեմի առաջնորդ Խորէն եպիսկոպոսի, թեմի կօնսիստորիայի, թեմական և Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութեան և տեսուչների և մի շարք այլ անձանց դէմ, մեղադրելով նրանց զանազան զեղծումների մէջ։ Եթէ հաւատանք այդ թերթի ասածներին, այդ զեղծումները որպէս թէ երևան են եկել թեմական պատգամաւորական ժողովում, որ գումարվել էր Երևանում թեմական դպրոցի հաշիւները քննելու և նոր հոգաբարձութիւն ընտրելու համար։

Դժբաղդաբար, մեր թղթակիցները Երևանում զլացան իր ժամանակին տեղեկութիւններ հաղորդել մեզ այդ ժողովի պարագաների և կայացրած որոշումների մասին, այնպէս որ մենք հնարաւորութիւն չունենք ստուգել, թէ որքան ճիշդ են կամ մօտ իրականութեան այն հրէշաւոր մեղադրանքները, որ «Նոր Մամուլ» թերթը բարդում է Երևանի ազգային գործիչների վրա։

Սակայն, որքան էլ «Նոր-Մամուլ» թերթը իր անցեալով հաւաստիքներ չէ տուել մեզ, թէ նրա գրածներին կարելի է անպայման հաւատ ընծայել, որքան էլ տարօրինակ է թւում, որ այդ թերթը ամբողջ տարիներ լռել է կատարվող զեղծումների մասին և միայն այժմ է հանդէս եկել իր մերկացումներով, որով առիթ է տալիս ենթադրելու, թէ գուցէ այդ թերթի մէջ գործողները, հեռացվելով «բարիքների» վայելման ասպարէզից կամ մասն չը ստանալով այդ բարիքներից, այժմ միայն վրէժխնդիր են լինում, բայց մենք չենք կարող չը նկատել, որ «Նոր-Մամուլի» բարդած մեղադրանքները Էջմիածնի իշխանաւորների, Խորէն եպիսկոպոսի, Երևանի կօնսիստորիայի պաշտօնեաների, թեմական դպրոցի տեսուչ Ջիլինդարեանի և հոգաբարձութեան, Գայիանեան դպրոցի տեսուչ Զուրեանի վրա այն տեսակ մեղադրանքներ են, որոնց հանդէպ լռելը անհնարին է, —որոնց վերաբերմամբ անհրաժեշտ է կամ հերքել, բացատրութիւններ տալ, և կամ եթէ զրպարտութիւններ՝ զրպարտչին դատի ենթարկել։ Լռութիւնը այդտեղ, եթէ արհամարհանք, անտեղի է։

Մենք այսօր առաջ ենք բերում այդ մեղադրական ճառը, յապաւելով մի քանի անտեղի պարբերութիւններ, և կը սպասենք բացատրութիւնների այն անձանց կողմից, որոնց վրա բարդվում են այդպիսի ծանր մեղադրանքներ, և ապա կը յայտնենք մեր կարծիքը։ Առ այժմ «Նոր-Մամուլի» գործողներին կասենք. դուք այսօր հնձում էք, ինչ որ սերմանեցիք։ Երբ «Մշակը» Թիֆլիսի կամ այլ թեմում մեր թայֆայականների ձեռքով գործված նման երևոյթների դէմ կռւում էր, «Նոր-Մամուլը» և իր նման թերթերն էին, որոնք գրում էին, թէ «Մշակը» միջոցների մէջ խտրութիւն չէ դնում, և այլն։

Ահա յօդուածը.

Բազմաթիւ փաստեր եկան ցոյց տալու, որ կաթողիկոսական թեմի կեանքը շահագործվում է մի խումբ մարդկանց ձեռքով, որոնք կարծես գաղտնի դաշն են կապած և իրար նպաստում, իրար ույժ են տալիս, իրար պաշտպանում են։

Ոչ մի իդէալ, ոչ մի արդարութիւն այդ քարասիրտ նիւթապաշտների մէջ. ոչ խղճի խայթ և ոչ իսկ ամօթի զգացում դրանց գործելակերպի մէջ։

Ցանդուգն խիզախութեամբ նրանք ափաշկարա կատարեցին այնպիսի ապօրինութիւններ, որ ամենայետին ագէտ գիւղումն էլ դատապարտութեան ու ապտակի կարժանանային, բայց մեր անպատւազգաց և դիմազուրկ Երևանում խրախուսանք ստացան ինտելիգենտ հոգաբարձու փաստաբանների, բժիշկների, ֆայանսեանների կողմից, որովհետև իւրաքանչիւր մէկն իր անձնական հաշիւն աւելի է գերադասում, քան հասարակականը...

Դրանք իրար «գաղտնիքները» ծածկեցին, պահեցին։

Կեանքի սովորական նիւթական շրջանում այս երևոյթները «բնական» ենք համարում, հաշտվում, լռում...

Բայց առօրեայ եսական շրջաններից բարձր կայ և մի այլ ասպարէզ, որը մեր սրբութիւն-սրբոցն է, մեր ամենքի նուիրական տաճարը...

Դա մեր դպրոցն է. մեր մատաղ յոյսերի օրօրոցը, մեր վառ իղձերի յենակէտը...

Եւ դա էլ է ընկել, դա էլ է արատաւորվել...

Էլ ոչ մի մաքրութիւն չունենք...

Եւ ովքե՞ր են արատաւորել, խորտակել մեր յոյս կրթարանները...

Մեր հոգևոր իշխանաւորները, որոնք՝ մի-մի փափուկ գիրք գրած՝ նստել են Էջմիածնում և հրճուանքով նայում են, թէ ինչպէս իրանց ներկայացուցիչները մզում են թեմի արիւնը, որից գուցէ իրանց էլ բերան-փակէք է հասնում...

Ուստի լռում են...

Արժանաւոր ուսուցիչներին առանց փաստերի արձակում են կամ կեղծ փաստեր են յերիւրվում։ Նրանք բողոքում են։—Լռութիւն։

Սուտ միջոցներով Երևանի թեմական պատգամաւոր են ընտրվում այն մարդիկ, որոնք իրանց գործերի համար հաշիւ պիտի տան, դատվեն։

Ժողով են կազմում, իրանք իրանց գործերը դրստում, գովում, նորից ընտրվում։

Մամուլը բողոքում է այդ ապօրինութեան դէմ։—Լռութիւն։

Պարզվում է, որ կօնսիստորի անդամը, պաշտօնեան, թեմ. դպրոցի ուսուցիչը, հոգաբարձութեան քարտուղարը և այլն և այլն կաշառքներ են վերցրել. յականէ անուանէ գրվում է, վկայվում։—Լռութիւն։

Պարզվում է, որ թեմական դպրոցի տեսուչը կեղծ վկայականներ է տուել—կամաւ, թէ ակամայ—դպրոցը վարկաբեկել է, խօսվում, գրվում է։—Լռութիւն։

Յայտնվում է, որ Գայիանեան օր. դպրոցի տեսուչը բացոյայտ արատաւոր գործերով՝ դպրոցը հաւասարեցրել է անառակ վայրերի, վկայում է ականատես աշակերտուհին, նրա ծերունի բազմամեայ ուսուցիչ հայրը, վկայում են ընկեր ուսուցիչները. սակայն «դաշնակից պայմանակից» հոգաբարձուներն արդար են հռչակում։ Ամեն կողմից բողոք է բարձրանում այս սոսկալի երևոյթի դէմ։—Լռութիւն։

Թեմակալը լռելեայն խրախուսում է յանցաւորներին և անխնայ հովանաւորում անարժան պաշտօնեաների, կամ ուսուցիչ-վարժուհիների, գումարներ է ծախսում և հաշիւ չի տալիս... Բողոքում են։—Լռութիւն։

Այսօր՝ այդ փաստերի գումարը տալով՝ կրկնում ենք մեր առաջին խօսքը—պէտք է բեկանել այն ապօրինի անպատուաբեր պատգամաւորական ժողովը, անվաւեր ճանաչել գաղտնի բլոկներով և արատաւոր քուէներով պաշտօնի մտած հոգաբարձուների ընտրութիւնը, նորից ընտրութիւն նշանակել, և աւելի բարեմիտ, մաքուր սկզբունքով տոգորված մարդիկ ընտրել, որպէսզի կեղծիքը, կաշառքը և անբարոյականութիւնը չը պաշտպանվեն և դպրոցները չը վտանգվեն խնամէական կապերի շնորհիւ...

Պէտք է հեռացնել արատաւորներին և խիստ քննութիւն կատարել թեմի գործերի նկատմամբ։

Իսկ հայ ժողովուրդը թող աչքը բաց անի և տեսնի, թէ ո՛ւր են տանում այս անարգ խաղերը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ ԿՆՃԻՌԸ

—

Ուստր, 16 յուլիս (Ն. տ.)

Նիագարայի մէջ գումարուած հաշտարար ատեանը կրցաւ վերջապէս առաջքն առնել մեքսիկօ-ամերիկեան վէճին և ազատել այս երկու պետութիւնները արիւնալի պատերազմէն առժամապէս։

Մեքսիկայի բռնակալ նախագահ Հուէրթան հրաժարեցաւ ի նպաստ Ֆրանսիսկօ Քարբաջալի, որ այժմ նախագահութեան պաշտօնն ստանձնած է Հուէրթայի խորհրդարանին որոշումովը։

Հուէրթայի հրաժարումը ծրագրուած էր արդէն շատ առաջ, բայց վճռականօրէն որոշուած չէր թէ՝ ինչ ձևով պիտի ըլլար, թողուլ որ կամովին հրաժարէր թէ բռնի կերպով նախագահութիւնն իր ձեռքէն առնուէր, որ այս վերջին պարագային պէտք պիտի ներկայանար արիւնահեղ կռիւներու՝ սահմանադրականներուն և կեդրոնական կառավարութեան միջև։

Բարեբաղդաբար, Հուէրթան նախընտրեց թողուլ իր պաշտօնը առանց աւելորդ արիւնհեղութեանց և կռիւներու, որ կրնար շատ սուղի նստիլ իր երկրին։ Հուէրթայի այս քաղաքականութիւնը ազատեց Մեքսիկան շատ մեծ վտանգներէ և առժամապէս առաջքն առաւ ամերիկեան կառավարութեան զինուորական միջամտութեան։

Թէ ինչ էր իր շարժառիթը այս բանին մէջ, ոչ ոք կրնայ մեկնել, բայց որոշ է թէ՝ իր այս կերպ տնօրինութիւնը հայրենասիրութեան ոգիէ բղխած ըլլալ կը թուի, բան մը՝ որմէ զուրկ կը նկատէին զինքը։

Ամերիկեան կառավարութեան սպառնական դիրքը թէև շատերու քննադատութեանց առարկան դարձաւ, բայց ձեռք բերուած արդիւնքէն այժմ գոհ կերևան ամենքն ալ։ Ասով խափանուած եղաւ ամերիկեան պատերազմը, որուն դէմ էին Միացեալ-Պետութիւններու դիւանագէտները, ինչպէս նաև երկրի բնակչութեան մեծ մասը։

Հուէրթայի հրաժարումով թէև Մեքսիկայի կնճիռը վերջնականապէս մաքրուած չէ, բայց ճամբան մասամբ հարթուած է։

Սահմանադրականներու պետ Քարանցա կառարկէ Քարբաջալի նախագահութեան դէմ. աւելի պատճառ դարձած է, որ նախագահ Ուիլսըն մերժէ նոյնպէս Քարբաջալի նախագահութիւնը, մինչև որ Մեքսիկայի երկու ույժերն ալ—սահմանադրականներ և կեդրոնական—իրենց համաձայնութիւնը տան առժամեայ նախագահութեան մասին։

Թերթերու կարծիքին նայելով՝ Քարանցա պիտի զիջանի, ընդունելով Քարբաջալը իբրև ժամանակաւոր նախագահ։ Եթէ այս իրականութիւն ըլլայ, յանժամ խաղաղութիւնը ի մօտոյ կը հաստատուի Մեքսիկայի մէջ և Ամերիկան կը թողու Վէրա Քրուզը, ինչպէս խոստացած է Նիագարայի մէջ ստորագրուած պրոտոկոլով։

Ամերիկան բաղձացող է, որ Մեքսիկա շուտով խաղաղի և կեանքը մտնէ իր նօրմալ վիճակին մէջ։ Այս բանին ույժ կուտայ Ուիլսընի վարչութիւնը ազդու կերպով։

Տեսնենք թէ ապագան ինչ կը լինի։

Մաղաք Գ. Պէրպէրեան

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
Հիմնված 1880 թ.
(Պուշկին, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
«606»-ի եւ «914»-ի ներարկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ առ. 11—12

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութ[իւն] վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւն։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին ջղային և [ե]խայոց հիւանդութ.։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութ[իւն] կանանց և երեխայոց հիւ.։
Մ. Մ. ԲԵՆԻԱՄՕՎԻՉ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդ[ի] քթի հիւանդութ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներա[կան] վիրաբուժութեան և միզասեռ. հիւ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. երկշ. հինգշ. և [...] բաթ. երեխայոց ներքին և հիւ. և ծաղկահատ.։
Յ. Յ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ—12—1 ժ. երկուշ. չոր[եք]շաբթ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբ[արձ]ութիւն և կանանց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
Յ. Յ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ—6—7 ժ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի ([...] սիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
1. 0—67

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ. Հ. Կուլտ. Միութեան
ՄԵԼԻՔՕՐԱՑԻՎ ՍԵԿՑԻԱՆ Սաղեան գիւ[ղի] ջուլհականոցի համար հրաւիրում է հմու[տ] ՎԱՐՊԵՏ կամ ՎԱՐՊԵՏՈՒՀԻ։ Ռոճիկ ամս[ա]կան մինչև 40 րուբլի, սենեակ, ծառայ[ող] վառելիք։ Դիմել Բագու՝ Կուլտուրակ[ան] Միութեան գրասենեակը։
(օ. մ.) 718. 4—4

Նոր-Ջուղայի (Սպահան) Ազգ. [...] սեռ. դպրոցների համար հարկաւոր են ներսիսեանաւարտ կ[ամ] ճեմարանաւարտ
Երկու ուսուցիչ
հայկական առարկաների համար։ Շաբաթական 25—27 դաս։ Տարեկան ռոճիկ 600 [...] ճանապարհածախսի համար 100 ր.։ Եր[կու] տարվայ բարեխիղճ պաշտօնավարութիւնից յետոյ՝ կարող են վերահաստատվել իր[անց] պաշտօնում։ Ռոճկի աւելացումն եւ կա[րգ]ված կը լինի նոյն հանգամանքից։ Դիմել «Մշակի» խմբագրութիւն՝ Հ. Առ[ա]քելեանին, կամ Էջմիածին՝ Բագրատ եպ[ի]սկոպոսին։ 731. 3—3

Ուրմիայի հայոց դպրոցի համ[ար] հարկաւոր է
Մի ուսուցիչ,
որ պիտի աւանդէ խմբական երգեցողութ[իւն] և այլ դասեր։ Ռոճիկ՝ 400 ր. և ճանապա[րհ]ածախս՝ 50 ր.։ Դիմել «Մշակի» խմբագրատանը Հայկ Ժամկոչեանին՝ ժամը 10-12-ը։ 730. 5—3

Թաւրիզի ԱՐԱՄԵԱՆ դպրոցի համար
հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ կամ ՎԱՐԺՈՒՀԻ, որ աւանդելու է հայոց լեզու և բնական գիտութիւններ ու իրազնութիւն։ Շաբաթական դասերի թիւը 24. ճանապարհածախք [...] րուբլի։ Ռոճիկ՝ 330 թուման պարսից դրամ ճեմարանականների համար, իսկ 300 թ[...] թեմականաւարտների և այլ դպրոցներից ընթացաւարտների համար։
Դիմել տեսուչ Ա. Տէր-Վարդանեանին։ Հասցէն՝ Делижанъ (Елисав. губ.), домъ Проса Григорянъ. յանձնել Ա. Տէր-Վարդանեանին։ (օ. մ.) 729. 3—2

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅ[Ի]
ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆԸ
(ԼՈՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ)
կատարում է ամեն տեսակ տպարանական աշխատանքներ, այն է՝ տպագրում լրագիրներ եւ ամսագիրներ, գրքեր, բրօշիւրներ, բլանկներ, աֆիշաներ, ծրագիրներ, հարսանեկան հրաւիրատոմսեր, այցեքարտեր եւ այլն։
Ընդունվում են տպագրական պատուէրներ հետևեալ լեզուներով՝ ռուսերէն, հայերէն, վ[րա]ցերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, աբխազերէն և լեռնականների բարբա[ռներով]։ Պատուէրները կատարվում են մաքուր, ճշդօրէն և չափաւոր գներով։ Ընդունվում են ն[աև] շուտափոյթ կատարվելիք պատուէրներ առանձին պայմաններով։
Պատուիրողների ցանկութեան համաձայն, տպարանը պատուէրները կարող է կա[զ]մել տալ, կամ բրօշիւրներ շինել, ու այնու յանձնել։
ԿԱՆ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿ ԹՂԹԵՐ ԳՐԻԵՍ-ԿՈՒՐԱՆ[...] ԳՆԵՐՈՎ։
Տելեֆօն № 67.

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный